

Ambities: 2017—2018

Projectplan exploitatiesubsidie

Provincie Noord-Brabant: Paragraaf 3

Brabants toekomstperspectief voor de infrastructuur

**BALTAN
LABORATORIES**

Ambities: 2017—2018

Inleidende opmerking

Als jonge culturele organisatie hebben we de voorbije jaren een enorme stap voorwaarts gemaakt en worden we vaak in een adem genoemd met gevestigde namen en gerenommeerde partners. 2016 bleek voor Baltan te vroeg om ook vanuit de provinciale en landelijke publieke financiers de nodige extra erkenning en steun te krijgen. Met deze aanvraag willen we de twee jaar overbruggen die nodig zijn om verder te groeien in impact en reputatie zodat we vanaf 2019 wel onze volledige ambities kunnen uitrollen.

Wat begon als een gedwongen exercitie na een tegenvallende subsidieronde, bleek vrij snel een nuttige oefening waarbij we een aantal vanzelfsprekendheden in onze eerdere visie en manier van werken in vraag hebben kunnen stellen. Qua missie, visie, ideologie en positionering is zo goed

als niets gewijzigd in dit document. Baltan kan ondanks de tegenvallende subsidierondes haar inhoudelijke signatuur verderzetten. In onze manier van werken voorzien we echter een grondige nieuwe insteek, waardoor de accenten en vooropgestelde programmering in dit document beduidend anders gepresenteerd worden dan in onze eerdere aanvraag.

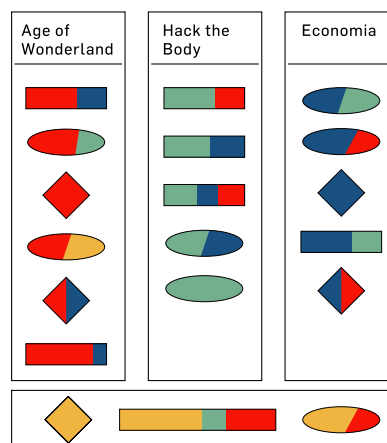
In hoofdlijnen omvat dit een nieuwe insteek waarbij we afstappen van het werken volgens lange termijn programma's. Deze hebben ons de voorbije jaren geholpen om focus aan te brengen en een heldere structuur aan te brengen binnen de organisatie. Tegelijk zorgden ze voor een wat rigide manier van denken en werken, waarbij we bijvoorbeeld steeds minder snel konden inspelen op projecten en opportuniteiten die voor meerdere programma's relevant waren. Ook merkten we dat de communicatie vanuit programma's voor een bepaalde herkenbaarheid zorgde voor specifieke

Legende

- Sociale Innovatie
- Relatie Mens-Technologie
- Economie
- Seeds (Potentiële nieuwe thema's)

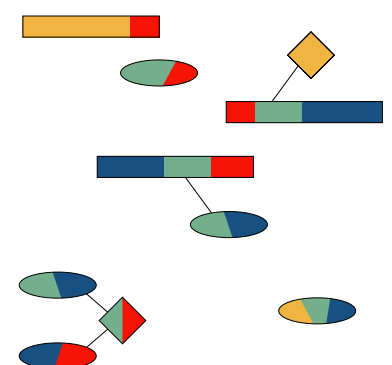

Programma (oorspronkelijke visie)

Operations (communicatie, team, partners...) werden ingedeeld per programma waardoor veel potentieel verloren gaat om ook tussen thema's onderling kennis en expertise uit te wisselen. Zo merkten we dat de partners en het team van Hack the Body niet op een natuurlijke manier aangehaakt werden bij projecten onder Age of Wonderland of Economia die ook een aspect van relatie mens-technologie in zich hebben.

Projecten (nieuwe visie)

Een partner met interesse in projecten over relatie mens-technologie kan nu eenvoudig zijn eigen pallet van projecten selecteren waar hij bij wil aanhaken. De wat rigide geworden grenzen van de programma's zorgen niet langer voor een psychologische en operationele barrière.

Voordelen van projectmatig werken volgens thema's versus binnen (meer rigide) thematische programma's.

doelgroepen, maar tegelijk fragmentering in de hand werkte ten koste van 'het merk Baltan' en doelgroepen met een brede interesse in wat we doen.

In onze nieuwe strategie worden 'projecten' weer de basis waarmee we onze organisatie opbouwen. Door de 'tussenslaag' van programma's op een slimme manier los te laten, creëren we meer flexibiliteit om in te gaan op de wensen van onze partners en kunnen we ook binnen het team meer gedeeld eigenaarschap creëren.

Zelf zijn we erg enthousiast over hoe dit nieuwe inzicht ingrijpt op onze relatie met de buitenwereld en de

veranderende taakstellingen binnen het team. We hopen dat de commissie die ons moet beoordelen dit ook als dusdanig herkent in dit grondig herwerkte visiedocument.

De hoofdstukken die gewijzigd zijn op meer dan alleen detailniveau zijn in vet aangegeven in de inhoudstafel. Dit om de efficiëntie te verhogen voor zij die al eerdere documenten van ons hebben moeten beoordelen. De hoofdstukken en paragrafen die niet of slechts minimaal zijn gewijzigd hebben we wel laten staan om de volledigheid van onze visie te bewaren.

1. Artistieke visie	pag. 4
2. Brabantse context	pag. 5
3. Het DNA van Baltan	pag. 7
4. Missie	pag. 9
5. Strategie	pag. 9
6. Werkwijze	pag. 10
7. Bestaand track record: de basis waarop we verder bouwen	pag. 17
8. Onze toekomst	pag. 21
9. Meerjarenplan	pag. 30
10. Organisatie	pag. 32
11. Communicatie	pag. 33
12. Financiering	pag. 34

1. Artistieke visie

De kunstenaar als de autonome onderzoeker van de 21ste eeuw.

We zien dat kunst en cultuur zich opnieuw richten op de uitdagingen in de maatschappij. Maar eisen kunst en cultuur wel genoeg hun plek op in het maatschappelijke spectrum? En aan de andere kant: wordt de waarde van kunst en cultuur wel voldoende erkend door de buitenwereld? Hoe kunnen we vanuit de kunst- en cultuursector onze middelen omzetten in nieuwe, duurzame strategieën met maatschappelijke impact? En wat is nodig om vernieuwing tot stand te brengen en de taaie vraagstukken van morgen te tackelen?

Als we naar het huidige economische systeem kijken, bevinden we ons nog altijd in het paradigma van de twintigste eeuw. Het blijkt lastig om onszelf los te maken van lineaire denkprocessen en de heersende vooruitgangsgedachte. In de zoektocht naar het oplossen van de maatschappelijke problemen domineert nog altijd het geloof in technologische vooruitgang. Ontwikkelingen als de Smart City beloven ons slimme technologie die ons leven beter maakt. Dat deze retoriek gestuurd wordt vanuit de (technologische) bedrijfssector laat zien hoezeer het denken in economisch rendement vanzelfsprekend is. Ook overheden gaan hierin mee.

“We can't solve problems by using the same kind of thinking we used when we created them.”

(Albert Einstein)

Het vertoog van de vooruitgangsgedachte ziet zowel problemen als mogelijke oplossingen over het hoofd. Het is daarom van groot belang om deze technologische ontwikkelingen in beschouwing te nemen om te voorkomen dat zij ons in retrospectief voor fundamentele dilemma's stelt. Er zijn initiatieven en experimenten die laten zien dat er ruimte is voor alternatieve manieren om onze maatschappij in te richten. Denk bijvoorbeeld aan het basisinkomen of de nieuwe Franse wet die Franse supermarkten verbiedt eten weg te gooien om voedselverspilling te voorkomen. Deze alternatieven bereiken tot op heden nog zelden hun volle maatschappelijke potentieel.

We moeten aan werelden werken waarin verbeeldingskracht en empathie een veel grotere rol spelen. Een grote uitdaging die ons te wachten staat, is op welke wijze we ons in de toekomst weten te onderscheiden van machines. In heel veel beroepen worden taken geautomatiseerd of via Artificiële Intelligentie uitgevoerd. In de eenentwintigste eeuw zal het steeds meer gaan over de werkelijk unieke vaardigheden van de mens. Beroepen waarin de menselijke eigenschappen nodig zijn, zoals bijvoorbeeld zorgverlener of wetenschapper, zullen steeds belangrijker worden. We moeten weer terug naar de essentie van het mens-zijn. Met name de kunst- en cultuursector is het domein dat zich bezighoudt met wat het betekent om mens te zijn. Als sector moet zij zich daar nog sterker op gaan richten. Dit betekent ook dat we de beleving van de mens als gebruiker centraal moeten stellen in plaats van de systemen waarvan de mens onderdeel is geworden.

Nieuwe kennis en inzichten kunnen niet meer alleen worden gehaald uit de standaard kennisdomeinen die we de afgelopen eeuwen hebben opgebouwd. We zullen op zoek moeten gaan naar nieuwe dwarsverbanden om tot fundamenteel andere ideeën te komen. Kunstenaars en ontwerpers zijn bij uitstek degenen die de wereld met een onbevangen blik bekijken. Zij zijn de meest relevante critici van deze tijd en gaan complexe maatschappelijke vraagstukken aan, waar onze samenleving nog geen antwoorden op heeft bedacht. Tegenwoordig houden kunstenaars en ontwerpers zich bezig met biotechnologie, cyberveiligheid, kunstmatige intelligentie en de economie, en proberen zij de problemen in deze werkvelden in kaart te brengen. Kunstenaars en ontwerpers kunnen ons hierin een spiegel voorhouden en een richting aangeven, zelfs alternatieven voorhouden. Had Einstein inderdaad gelijk toen hij zei dat verbeelding belangrijker is dan kennis?

In een tijd waar onafhankelijk en fundamenteel onderzoek onder druk staat en toegepast onderzoek wordt gestuurd door protocollen, is het domein van de kunsten nog opvallend vrij. Toch wordt de cultuursector langs de maatstaf gelegd van kwantitatieve waarden zoals bezoekersaantallen en ticketverkoop. Het is belangrijk voor de sector om haar belang voor de toekomst, zowel binnen als buiten haar eigen sector, te onderkennen en uit te dragen. De cultuursector kan aandacht en tijd besteden aan vraagstukken en onderwerpen die in andere sectoren niet voldoende aan bod komen. Zo kan de cultuursector voor meer verdieping zorgen. Bovenop haar meer traditionele taak van presentatie en productie, zal er ook aandacht moeten komen voor het creëren van ruimte voor reflectie, onderzoek en experiment. De sector heeft zelf de verantwoording voor het verder uitbouwen van de humuslaag waarin niet alleen het presenteren maar ook het onderzoeken een plek krijgt.

Er zijn al plekken die een artistieke mentaliteit van onderzoeken en experimenteren faciliteren, te weten hubs, labs en hacker- en makerspaces. Met hun onstuitbare drang naar nieuwe kennis en vaardigheden brengen zij alternatieve vormen van samenwerking, (open source-) technologieën en onverwachte verbindingen tot stand. Ze bewegen zich vrij binnen verschillende domeinen en trekken zich doorgaans weinig aan van de heersende normen en hokjes. Hubs, labs, hacker- en maker-spaces schuwen de maatschappelijke uitdagingen niet. In hun visie is falen geen teken van mislukking maar een opwaartse spiraal van evolutie in een nieuwe, onbekende richting. Met hun ambitie voor duurzame verandering zoeken deze hubs en labs naar een onconventionele benadering van bestaande probleemgebieden. Ze staan aan de basis van het nieuwe vormgeven; van het onderzoeken, het maken en het experimenteren. Zij vormen samen een voedingsbodemp voor experiment, artistieke expressie en reflectie.

Deze mentaliteit laat makers uitdrukking geven aan hun individuele expressie in een hybride cultuur van technologie, experiment en ambacht. Het faciliteren van nieuwe tools, technologie en samenwerkingen speelt in op de behoefte de wereld van vandaag beter te begrijpen. Het laat een cultuur zien waarin nieuwe vormen van samenwerking tussen mensen, organisaties, bedrijven, scholen, burgers en beleidsmakers nodig is om kennis te koppelen aan actie. Alleen dan kan de kunst een betekenisvolle rol spelen in de ontwikkeling van alternatieve toekomstscenario's en kunnen we kunst en cultuur begrijpen in het hedendaagse maatschappelijke spectrum. En kan de kunstenaar als fundamentele onderzoeker vrij zijn en zich tegelijkertijd verbinden met datgene waar hij onderdeel van is.

2. Brabantse context

Baltan Laboratories is sterk verankerd met haar locatie. De organisatie, die gevestigd is in het voormalig Natuurkundig Laboratorium van Philips, laat zich inspireren door deze bijzondere plek, die voor Eindhoven en Brabant een belangrijke historische waarde heeft. Ruim honderd jaar was het NatLab dé plek voor experiment, onderzoek en interdisciplinaire samenwerking. Onder dit dak werden uitvindingen gedaan die nog steeds iedere dag de levens van mensen over de hele wereld beïnvloeden: ontwikkelingen voor televisie, radio en röntgentechnologie zijn slechts een kleine greep uit de vele vondsten die in het NatLab werden gedaan.

Met Brabant als koploper in de Nederlandse technologie-sector en Eindhoven als één van de designhoofdsteden in Europa, combineert Baltan twee van de meest identiteitsbepalende factoren van Brabant in één platform. Brabant is een regio van ontdekken, ontwerpen en maken, om steeds weer nieuwe, innovatieve wijze oplossingen verzinnen voor uitdagende vraagstukken. De stad Eindhoven is bij uitstek de proeftuin, het citylab, de knowledge-hub van Europa. Baltan Laboratories belichaamt als geen ander dit DNA, waarin high tech op speelse wijze voelbaar wordt gemaakt voor een breed en een gespecialiseerd publiek.

Brabant als regio speelt een prominente rol binnen Baltan als internationaal opererende netwerkorganisatie. Niet alleen vanwege de Brabantse mentaliteit - met de nadruk op doen - maar ook vanwege de aantrekkingskracht die het programma heeft richting de Brabantse topsectoren dankzij thema's als duurzaamheid, innovatie, en programma's rondom voedsel, de maakindustrie en bio-based economie. De keuzes voor bepaalde onderzoekslijnen en thema's hierbinnen richten zich zowel op een lokale als internationale context. We zetten bewust in op co-creatie met de Nederlandse en Brabantse creatieve industrie en met internationale instellingen, waarbij we de focus leggen op kennisuitwisseling en verbinding tussen verschillende culturen, sectoren en doelgroepen. Dit is leidend in het proces van onderzoek en samenwerking dat we vanuit Baltan faciliteren en staat in nauwe verbinding met innovatie binnen Eindhoven en Brabant. Door de krachten van twee topsectoren te bundelen - high-tech maaktechnologie en creatieve industrie - kunnen we Brabant via de programma's die we bij Baltan initiëren nog sterker positioneren in Europa en daarbuiten.

Hierin willen we uitgroeien tot een belangrijke pijler met een unieke positie in de Brabantse culturele infrastructuur, die artistiek onderzoek weet te combineren met partners uit de high-tech, kennisontwikkeling, educatie en andere maatschappelijke sectoren op het gebied van de maatschappelijke vraagstukken van de toekomst. En daarmee de vitaliteit versterken van de Brabantse cultuursector.

Baltan functioneert namelijk niet alleen in de Brabantse context in het algemeen maar is tevens sterk verbonden met het provinciale cultuurbeleid. Veel van wat de provincie nastreeft, resoneert met onze eigen visie op de rol van cultuur voor onze regio en maatschappij. Kennis door experiment, dialoog en verbinding zit in het Baltan DNA ingebakken.

Op het vlak van binnen- en buitenschoolse educatie werken we in al onze activiteiten reeds samen met een of meer onderwijsinstellingen. Denk aan de Minor Art&Technology voor Fontys ICT, de samenwerking met St Lucas en Avans

Communicatie en Multimediadesign den Bosch in Creative Lab Brainport, het partnership met de Design Academy Eindhoven, etc.. Baltan ziet onderwijs als volwaardige partners en noodzakelijk in de mix met industriële en culturele partners die we steeds nastreven. De combinatie van creativiteit, techniek en ambacht komt hier stelselmatig in naar voor. Baltan streeft steeds naar experimentele inhoud die niet blijft 'hangen' op een concept, maar wel degelijk ongezet wordt in een fysieke installatie of component. Dat we mee onze schouders hebben gezet onder Creative Lab Brainport, hét onderwijsinitiatief ter promotie van de maakindustrie, mag dan ook geen toeval heten.

Ook op maatschappelijk vlak proberen we steeds inhoudelijk voorop te lopen. In dialoog met ons netwerk kiezen we systematisch actuele en relevante thema's en proberen daar een unieke invalshoek voor te vinden. Voor de komende jaren willen we er een actiepunt van maken om de brug vanuit de inhoud meer en meer te slaan naar de Brabantse burger en een breed, betrokken publiek. In lijn met onze strategie willen we dit doen in nauwe samenwerking met organisaties die reeds actief zijn in de wijken. Waarbij we zorgen voor een uitwisseling van inhoudelijke thema's en ons expert-netwerk met hun participatie-doelgroep. Mede hiervoor staat in 2017 het jaar "Van Mondriaan tot Dutch Design" ook op de Baltan agenda, met name door deelname aan het "It's your world design event" (aka World Design Expo), waarin we een brede doorkijk willen geven door de thema's die bij Baltan actueel zijn. We onderzoeken graag hoe we onze ambities kunnen laten aanhaken bij de plannen die de provincie hieromtrent heeft i.s.m. het Prins Bernhard Cultuurfonds, zoals beschreven in het provinciale beleidsplan onder paragraaf 3.2.1.

We zijn ervan overtuigd dat we het potentieel en de inhoud hebben om verder uit te groeien tot een van de pareltjes die de internationale uitstraling van onze regio illustreren en versterken. In toenemende mate treden we op als ambassadeurs tijdens internationale conferenties. Denk aan de invited talk tijdens Balance/Unbalance in mei 2016 in Colombia en twee geaccepteerde workshops tijdens de TCI2016 Global Conference for Global Changes in november in Eindhoven. Ook lopen we voorop in de dialoog met Vlaamse en Europese steden bij het opzetten van de Creative Ring: een netwerk voor het structureel verbinden van relevante stakeholders uit industrie, cultuur, creatieve industrie, overheid, onderwijs, kennisinstellingen. En waarvan we nu al merken dat het ook in de initiatief-nemende steden en regio's synergiën kan creëren met - en een extra impuls kan geven aan - het DC-netwerk waar het geografisch deels mee overlapt.

Tot slot willen we dankzij de ondersteuning van de provincie ook onze samenwerkingen met Brabantse partners

uitbreiden. Tot op heden werkten we reeds incidenteel samen met een veelheid aan regionale stakeholders. Denk aan SLEM (Waalwijk), de BOM, Spark campus, Avans den Bosch en verschillende Brabantse MKB bedrijven. Het is onze ambitie om dit portfolio aan partners verder uit te breiden door het brengen van werkbezoeken aan relevante instellingen zoals textielmuseum Tilburg, EKWC den Bosch, etc. om de mogelijkheden te verkennen voor de combinatie van artistiek onderzoek, technologische ontwikkeling en maatschappelijke relevante vraagstukken. Wij stellen regionale nabijheid niet als harde eis voor samenwerking, maar merken wel dat het een belangrijke factor is voor succes en zullen ook niet aan de andere kant van het land gaan 'shoppen' voor dingen die lokaal op hoogwaardig niveau te vinden zijn.

3. Het DNA van Baltan

We beginnen met een kleine geschiedenis van Baltan Laboratories om het huidige werk en de plannen voor de toekomst in perspectief te zetten.

Baltan Laboratories opende in oktober 2008 haar deuren als een proefproject op Strijp S, het voormalig Philipsterrein. In 2013 zette het een eerste stap in de richting van een breder Art Science Lab in het gebouw van het voormalige NatLab (Natuurkundig Laboratorium Philips). Baltan is een anagram van NatLab omdat wij de opzet en werkwijze van NatLab in het midden van de 20ste eeuw als een belangrijke bron van inspiratie ervaren. Het NatLab stond bekend om haar combinatie van toegepast en fundamenteel onderzoek, om het samenwerken met bekende professoren en onderzoekers op allerlei gebieden uit verschillende landen en om de vrijheid die onderzoekers genoten om te experimenteren.

Gilles Holst, de eerste directeur van het beroemde Philips NatLab, zei het al in een van zijn onderzoeksrapporten: onderzoekers zijn het meest succesvol als ze voldoende vrijheid en een open geest hebben. Wij denken dat deze originele visie voor het NatLab snel vergeten wordt in het huidige klimaat van toenemende specialisatie en gerichtheid op direct en praktisch resultaat. Baltan is hét voorbeeld van zo'n plek waar we de vrijheid organiseren om te experimenteren op het snijvlak van technologie, wetenschap, kunst en design. De stad Eindhoven, die zich volop ontwikkelt op het gebied van creatieve en high tech technologie, is het Umfeld bij uitstek om deze ambitie waar te maken

Al meteen in het eerste jaar van het bestaan organiseerde Baltan een expertmeeting met de titel *The Future of the Lab*, om te discussiëren over de rol en de vorm van het laboratorium van de toekomst en het belang van onderzoek en productieruimten voor kunstenaars en hybride professionals die opereren op het snijvlak van kunst en technologie. De resultaten van drie jaar onderzoek zijn gedeeld in de publicatie *'A blueprint for a lab of the Future'*.

In 2010 zijn we de samenwerking aan gegaan met lokale partners als het van Abbemuseum en Holst Centre. Ook is een langdurig partnerschap aangegaan met de Fontys ICT-opleiding. Baltan is steeds meer een vast onderdeel van Strijp-S geworden doordat zij het oude gedachtengoed van Philips en het Natuurkundig Laboratorium wist te doen herleven en zichtbaar te maken in de context van nu. Zo maakten we de creatieve potentie en de innovatieve context van dit gebied tastbaar in Eindhoven en daarbuiten. De mogelijkheden om interdisciplinaire en cross-sector

experimenten en de daaruit voortkomende kennis kenbaar te maken aan (en te delen met) het publiek op zo'n historisch terrein is uniek voor Eindhoven, en tegelijk kenmerkend voor Baltan.

Er is meer nadruk komen te liggen op wetenschap als integraal onderdeel van onze kernactiviteiten, op het snijvlak van kunst, educatie en industrie. Daarmee leggen we onze focus op het onderzoek en het experiment die zo essentieel zijn voor Baltan. Steeds vaker zien wij vruchtbare samenwerkingen ontstaan tussen kunstenaars en wetenschappers. Beiden treden de wereld met eenzelfde open houding tegemoet. In onze projecten delen zij actief referentiekaders en komen zij tot nieuwe oplossingen en ideeën. Samen met technologen en deelnemers uit het bedrijfsleven en educatieve instellingen, wordt zo steeds meer het speelveld gevormd waarin Baltan haar rol als verbinder en aanjager waar kan maken.

We bestaan bijna tien jaar en in die tijd hebben we ons ontwikkeld van een proefproject tot een stevig gefundeerd en toch nomadisch laboratorium: een plek voor nieuwe ideeën en voor experimenten die elders niet plaats vinden, door op een andere manier te werken, door onverwachte verbindingen aan te gaan die niet altijd even logisch zijn en soms onderling schuren. Baltan omarmt deze tegenstrijdigheden, slaat nieuwe bruggen door ongebaande paden te bewandelen en de open ruimten tussen verschillende kennisdomeinen te exploreren.

Deze specifieke manier van werken komt voort uit het voormalige NatLab waarin teams van verschillende experts nauw met elkaar samenwerkten. Bij Baltan resulteert deze methodiek in projecten waarbij de lokale artistieke context gekoppeld wordt aan urgente ontwikkelingen en uitdagingen wereldwijd. Op deze manier creëert Baltan een unieke positie in het lokale en internationale ecosysteem en probeert zij haar ambitie waar te maken door doelgericht op haar manier te kijken naar maatschappelijke uitdagingen.

We willen beweeglijk blijven, we blijven een nomade, maar we hebben nu zoveel ervaring dat we ons bestaan verder willen verankeren. We hebben een plek, op Strijp S, we hebben structurele partners vanuit al onze voedingsbodems, we hebben onze eigen werkwijze ontwikkeld en we maken onze ambities waar terwijl we ons gelijktijdig blijven openstellen voor nieuwe ontwikkelingen. Die kenmerken willen we bevestigen en versterken door een nieuwe fase in te gaan. Daarin wordt ons bestaansrecht erkend met structurele financiële support, die ons in staat stelt om onze intensieve onderzoekstrajecten te blijven ontwikkelen en onze toekomstige programmalijnen op duurzame wijze uit te bouwen.

Het succes van Baltan

De beginjaren van Baltan (van 2008-2011) stonden in het kader van het onderzoek naar een “Lab of the Future”. Opdracht: “Hoe ziet het (media)lab van de toekomst eruit, geënt op het DNA van Eindhoven en met een internationale ambitie en reputatie. Onder leiding van toenmalig Directeur Angela Plohman voerde Baltan een reeks theoretische en praktische experimenten uit en bundelde de bevindingen in een boek: “A Blueprint for a Lab of the Future”. Deze publicatie werd ook internationaal goed verkocht en wordt erkend als waardevol onderzoek naar de rol van creatieve labs internationaal. De onderliggende projecten wonnen prijzen op onder meer Ars Electronica en reisden in de vorm van installaties en publicaties de wereld rond. Voor ons ligt het boek nog steeds aan de basis van onze huidige motivatie: “Hoe brengen we de sfeer van de iconische jaren ’50 uit het toenmalige Natlab terug, waarin het vrije experiment en écht fundamenteel onderzoek floreerde en leidde tot radicaal nieuwe inzichten en uitvindingen?” (Denk aan de experimenten van Dick Raaijmakers die erpioneerde met elektronische muziek).

A Blueprint for a Lab of the Future en Speculative Scenarios

Testimonials

Jonathan Marks

International broadcaster, writer & producer, Critical Distance

“Many aspects of life are changing exponentially as we transition from the industrial age of mass production to something that looks more like a knowledge society - everything seems far more personal in the social media age. There is increasing pressure on business and government to adapt, working with the public rather than for them. Baltan Laboratories realizes that for real innovation artists, designers, engineers & researchers need to collaborate strategically at the earliest stage. The Inscope research institute at Erasmus University Rotterdam has empirical proof that this approach works and have developed a scientifically accepted scale of disrupted innovation.

The Erasmus Competition and Innovation Monitor concludes that only 25% of Innovation success depends on the investments in ICT and related technologies. But 75% comes from other factors such as leadership style, methods of organizing, investment in human capital and co-creation with partners. I would argue that Baltan Laboratories has a strong head start for being a catalyst for important innovation in the Brainport area. They understand the vital importance of bringing together a contrasting mix of “internationals” willing to collaborate across traditional disciplines.”

ref: <http://startupdelta.org/news/Erasmus-Innovation-Study-Hightech-in-Eindhoven-sets-the-benchmark-for-Innovation>

Kasper Jordaens

Sr. Creative Research Engineer iMinds Krook.LAB (Gent, BE)

“Toen ik de eerste keer op Baltan kwam, was dit voor mij sowieso een bijzondere ervaring. De plek heeft een echt verleden en dat laat zich vandaag nog voelen. Je voelt dat experiment in het gebouw hangt. Je voelt dat technologie de drijvende kracht is. Zo’n plek laat zich niet maken, maar moet groeien. De juiste ingrediënten lijken voor de hand te liggen, maar het recept laat zich niet eenvoudig lezen. De “Blueprint for a lab of the future” was voor mij een inspiratiebron op zoek naar het recept voor het Lab dat ik voor iMinds wil maken. Maar je kan geen Geuze kan brouwen buiten het stroomgebied van de Zenne. Waarmee ik wil zeggen, Baltan is de inspiratie, de smaak van de Geuze, die mij op zoek laat gaan naar het juiste recept. De projecten beschreven in het boek waren op zich inspiraties van hoe je experiment aanpakt in combinatie met vertellen over technologie en publiekswerking.

De Krook is niet Strijp en dus moest het voor ons iets anders. Maar het open karakter en de manier waarop technologie verwerkt wordt en naar buiten gebracht wordt zou ik ook bij ons willen hebben. Wij zijn nu 3 maanden ver in de opstart en we hebben nog niet eens een fysieke ruimte maar de krijtlijnen van onze “value proposition” tekenen zich af. Het iMinds Krook.LAB zal met zijn “immersive space” en “data wall” ook experimenten aan het grote publiek tonen. Deze zullen deels in opdracht als technology demonstrator gebouwd worden en deels als uitbreiding en experiment op ons eigen onderzoek en eigen (iMinds) technologie.”

4. Missie

Uit de hiervoor benoemde visie vloeit onze missie voort:

De missie van Baltan is een bewuste maatschappelijke vooruitgang die rekening houdt met duurzaamheid van oplossingen voor 'real world challenges'. Baltan draagt bij aan een wereldwijde beweging die waardevolle perspectieven en alternatieven biedt voor gangbare beleidskaders en paradigma's die onze maatschappij voortstuwten. Door middel van onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten met een sterke artistieke verankering maken we mensen en organisaties op sleutelposities bewust van de richting die ze uitgaan en de eventuele alternatieve zienswijzen op hun doelen en de wegen er naartoe.

5. Strategie

Om onze missie te realiseren hebben we een strategie ontwikkeld die bestaat uit vier onderling verweven kenmerken:

→ Nomade en netwerk

We beschouwen onszelf als onderdeel van een voortdurend verschuivend netwerk zonder één kern of systeem, waarbij alle onderdelen met elkaar verbonden zijn en invloed op elkaar uitoefenen. Deze benadering komt voort uit het Rhizoom denken van Gilles Deleuze: flexibele netwerken zonder centrale kern, ingang of uitgang en gevormd rond inhoud, vaak intuïtief voortkomend uit impliciete kennis (*tacit knowledge*). Rhizomen blijven zich ontwikkelen zolang er nieuwe verbanden en koppelingen gemaakt worden. En dat is precies wat wij doen. We zeten voortdurende verandering en groei om naar een methodiek voor het ontwikkelen van nieuwe kennis en tools. En we hanteren dezelfde manier van werken binnen dit rhizomatisch denken en handelen bij het aangaan van samenwerkingen met derden. Zo komen visie, missie en strategie bij elkaar.

Baltan beweegt zich in het ecosysteem van de ruimte tussen de verschillende knooppunten en vooral daar waar bestaande kennis ontoereikend is en botst, waar samenhang nog ontbreekt, waar spelers elkaar ten onrechte niet tegen komen. Baltan is een nomade die verbindingen aanjaagt tussen kunst, wetenschap, filosofie en technologie waar ze

nog nauwelijks of niet zijn. Deze bewegingsvrijheid is essentieel om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen, ook daar waar ze ternauwernood zichtbaar zijn.

→ Open innovatie/Laboratorium

Om onze beweeglijkheid en 'nomadisch' karakter te behouden werken we 'lean and mean', met een kleine vaste staf. We zetten 'residents' in: tijdelijke plekken voor kunstenaars, ontwerpers, programmeurs en onderzoekers om aan een thema, project of opdracht te werken. En met 'in kind'-bijdragen van partners die daarmee hun netwerk, kennis en toewijding inzetten.

We werken bewust binnen een geselecteerd aantal thema's. Binnen deze 'thema's' werken we procesgeoriënteerd, in 'sub-thema's', waarvan we zo gedetailleerd mogelijk beschrijven welke inhoudelijke focus we hantieren, maar waarin we veel vrijheid behouden in de selectie en dynamiek van specifieke projecten. Ook omdat het landschap in de loop der tijd flink kan veranderen. Onze projecten dienen om binnen de 'thema's' kennis en nieuwe perspectieven te genereren en te delen.

In onze manier van werken brengen we waar mogelijk activiteiten uit verschillende invalshoeken samen, voegen we er complementaire activiteiten en expertise bij om zo een versnelling te bewerkstelligen en de inhoud te versterken. Zo is Baltan Laboratories met recht een katalysator en incubator, een versneller van processen waarin ruimte wordt gecreëerd om verschillende scenario's en ideeën uit te testen en die ook mogen mislukken. Het proces is vaak minstens zo belangrijk als de uitkomst. We zijn een werkplaats voor ideeën, onderzoek en experiment, waarin we een atmosfeer scheppen voor het testen en onderzoeken van nieuwe concepten en het maken van combinaties tussen kunst, design, technologie en wetenschap en waar we een andere vorm van kijken proberen te vinden naar maatschappelijk relevante vraagstukken.

→ Platform voor high tech en creatieve industrie

We zijn een platform voor ontmoetingen tussen hightech en de creatieve sector. We brengen twee geheel verschillende werelden bij elkaar die ieder een eigen werkwijze hanteren. We werken volgens geen van beide: om deze ontmoetingen mogelijk te maken ontwikkelden we een eigen set van waarden om een heel eigen vorm van samenwerking te creëren.

In onze open innovatieprocessen starten we met het opbouwen van wederzijds vertrouwen en gaan we uit van wederkerigheid in plaats van de nadruk te leggen op IP (intellectueel eigendom) en eigenaarschap. Naar ons idee

belemmert het op voorhand vastleggen van mogelijk eigenaarschap minstens net zo vaak vernieuwing als dat het bevordert. Wij vinden het even belangrijk dat innovatie daadwerkelijk plaatsvindt dan wie het mogelijk maakt.

Waar aan de artistieke kant vaak gehamerd wordt op artistieke vrijheid, op autonomie, op publiekstoegankelijkheid en op 'open source', wordt van uit de commerciële sector de nadruk gelegd bescherming van intellectuele eigendomsrechten, Return on Investment (ROI) en het vastleggen van geheimhouding in Non-Disclosure Agreements (NDA's). Deze potentieel tegenstrijdige uitgangspunten overstijgen we door nieuwe waarden rond samenwerking gezamenlijk te ontwikkelen:

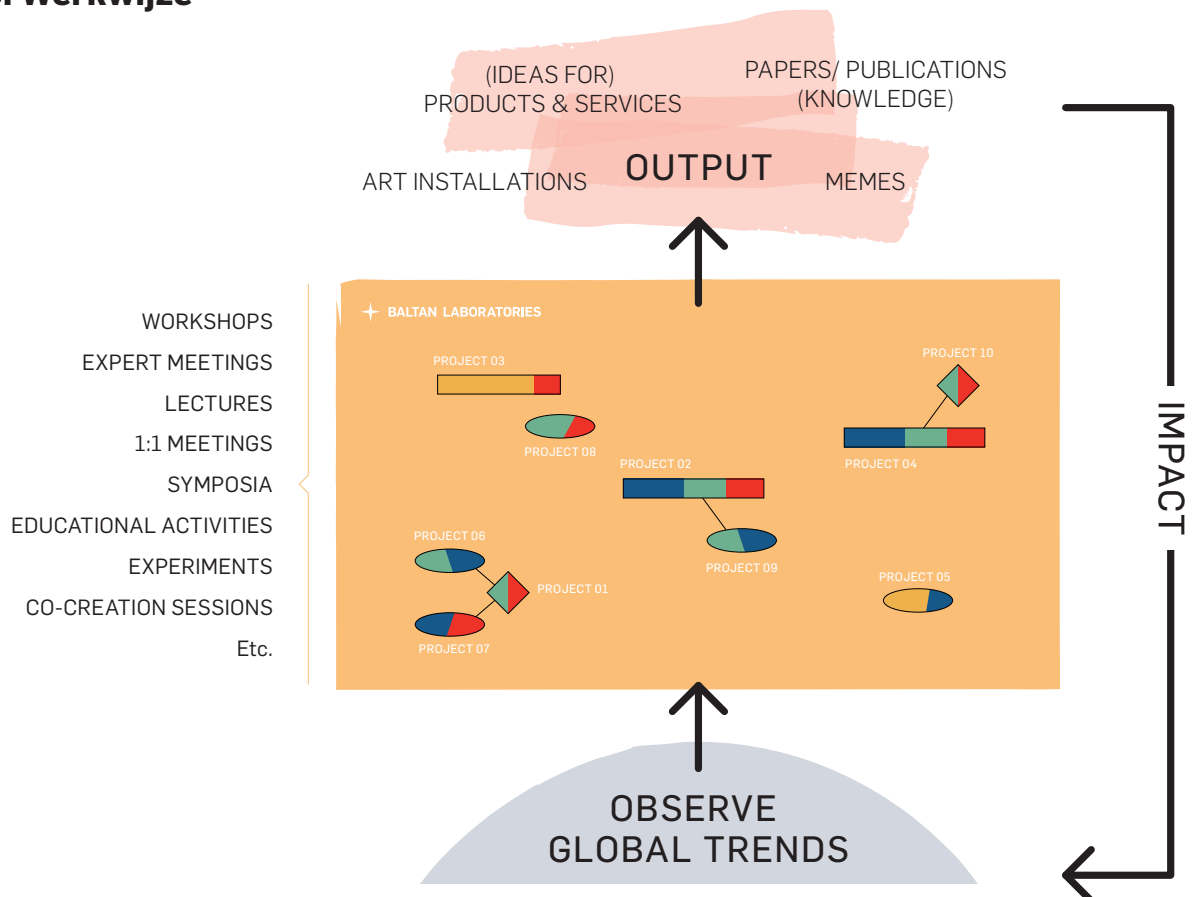
- ▶ *Empathie*: het begint met respect en begrip voor elkaars belangen en standpunten, hoe verschillend die ook zijn.
- ▶ *Vertrouwen*: ontstaat door open communicatie en het openstaan voor onzekerheid, onvoorspelbaarheid en

door onbevooroordeeld en onbevangen te handelen. Er wordt alleen dat vastgelegd wat noodzakelijk is.

- ▶ *Wederkerigheid*: van beide kanten wordt waarde ingebracht en samen wordt nieuwe waarde gecreëerd waarvan beiden profiteren. Niemand claimt wat van de ander is.
- ▶ *Intuïtie*: het ontwikkelen van nieuwe mogelijkheden verloopt niet langs lineaire wegen. We genereren energie en enthousiasme waardoor mensen stappen zetten buiten de gebaande paden en begrippen, zo ontstaat serendipiteit.

Onze strategie openbaart zich in de manier waarop wij werken. Uiteraard zijn we ons bewust van de belangen die spelen bij onze partners, dus maken we formeel inzichtelijk wie partners zijn en welke concrete afspraken gelden. Deze leggen we vast in een samenwerkingsovereenkomst.

6. Werkwijze

Basiswerkwijze van Baltan: thematische focus in verschillende tijds horizonten en blijvend ruimte voor nieuwe seeds.

Baltan is een lab voor onverwachte denkkaders. Als culturele organisatie sterk verankerd in het artistieke onderzoek en -processen, opereert Baltan in de innovatieruimte tussen kunst, design, wetenschap en technologie.

We specialiseren ons in 'wicked problems', vraagstukken die niet meer vanuit één perspectief zijn op te lossen omdat allerlei onderliggende problemen met elkaar verknoopt zijn en gekenmerkt worden door tegenstrijdige belangen. Artistiek onderzoek samen met de inzet van wetenschap en technologie kan hierop nieuw licht laten schijnen, het probleem van karakter doen veranderen en/of nieuwe mogelijkheden suggereren.

De basiswerkwijze van Baltan Laboratories bestaat uit twee verschillende vormen:

→ **Seeds: filling the pipeline**

Filling the pipeline is een begrip uit de innovatie: het creëren van ideeën voor toekomstige innovatieprogramma's. Bij Baltan Laboratories betreft het activiteiten waarmee we onszelf voortdurend blijven heruitvinden. Daarbij gaat het zowel om thema's en vraagstukken als om nieuwe partners en werkmethoden. In Seeds gebruiken we vrije ruimte om te verkennen en te experimenteren. Daarmee blijven we aan de ene kant in de voorhoede van nieuwe ontwikkelingen en spelen we in op de actualiteit, aan de andere kant onderzoeken we of deze 'seeds' de potentie hebben om uit te groeien tot grotere (spin-off) projecten of meerjarige thema's.

Seeds hebben geen vaste omlijning of vorm. De inhoud staat voorop. De vorm vloeit voort uit de inhoudelijke strategie en de eventuele koers (voor zover op voorhand bepaald). Ze kunnen de volgende vormen aannemen, soms op zichzelf staand of in een reeks van verschillende aaneengeschaalde events:

- ▶ Workshops of masterclass
- ▶ Film of lezingen reeks
- ▶ Expositie, festivals
- ▶ Tools, producten, publicaties, handleidingen
- ▶ Onderzoekslijnen.

→ **Open-innovatie projecten: meerjarige thematische lijnen**

Baltan legt inhoudelijke focus door voor meerdere jaren een klein aantal relevante maatschappelijke thema's voorop te stellen bij de keuze van projecten. De keuze

voor deze thema's ontstaan uit een wisselwerking tussen: observatie van de wereld om ons heen, dialoog met (potentiële) partners en de aanwezigheid van een unieke 'Baltan' invalshoek. In hun totaliteit raken de gekozen thema's aan de meest relevante krachten die onze maatschappij op dit moment vormgeven (sociale innovatie, relatie mens-technologie en economie).

We selecteren projecten vanwege hun inhoudelijke match met een of meerdere van de thema's die we vooropstellen. Baltan voert projecten uit met drie tijdshorizons:

→ *Onderzoeksprojecten* (the unknown unknowns) zijn proces-gedreven en hebben geen hard vooropgestelde deadline of uitkomst. Ze vormen de basis voor de werkelijk vernieuwende denkkaders die Baltan nastreeft. Onderzoeksprojecten kunnen een doorlooptijd kennen van meerdere jaren en vormen doorheen het hele traject veelal de inspiratie en aanleiding voor ontwikkeltrajecten en quick wins. Voor deze onderzoekstrajecten definiëren we wel degelijk concrete targets om de projecten inzichtelijker te maken voor onze partners en andere stakeholders. Maar anders dan bij ontwikkeltrajecten, dienen deze targets vooral om de dialoog aan te gaan en niet zozeer als projectdoel op zich.

→ *Ontwikkeltrajecten* (the known unknowns) zijn trajecten waarbij we wel degelijk een concrete uitkomst en deadline vooropstellen. Vanuit onze brede definitie van waarde, kennen ontwikkeltrajecten een breed scala aan uitkomsten: kunstinstallaties, publicaties, workshops, expo's, events, maatschappelijk gedachtengoed ('memes'), (DIY) tools, producten en diensten... Bij voorkeur zaken die het signatuur van Baltan (= onverwachte denkkaders) duidelijk in zich hebben en vanwege een overdraagbaar karakter een groter bereik en impact kunnen genereren binnen en buiten het Baltan netwerk.

→ *Quick wins* zijn projecten (intern of extern) die ons pad kruisen en waarbij we met een kleine extra inspanning een aanzienlijke extra impact kunnen genereren. Je zou ze haast een "lightversie" van de development projecten kunnen noemen. Denk aan een topkunstenaar of andere expert die voor een Baltan project in Eindhoven is en die we vervolgens ook een publieke Masterclass of lezing laten geven. Of een extern onderzoeks- of ontwikkeltraject wat we extra zichtbaarheid kunnen geven door het op te nemen in ons bestaand aanbod.

Regelmatig evalueren we onze totaalportfolio om het evenwicht te bewaken binnen de thema's die we vooropstellen en de balans tussen onderzoek en ontwikkeling. Op die manier zorgen we voor een continue stroom van relevante output en waarborgen we ook onze voedingsbodem voor de langere termijn.

Op p.31 staat het schematisch overzicht van onze portfolio voor 2017 volgens de hierboven beschreven principes. Ook voor 2018 en de jaren erna trekken we deze manier van werken door. De lijst van potentiële projecten voor 2018 zal in de loop van 2017 verder uitkristalliseren tot een schema met een gelijkaardige balans als in 2017.

Structurele samenwerking

Een belangrijk kenmerk van onze werkwijze in de hierboven beschreven activiteiten is *structurele samenwerking (long term partnerships)*.

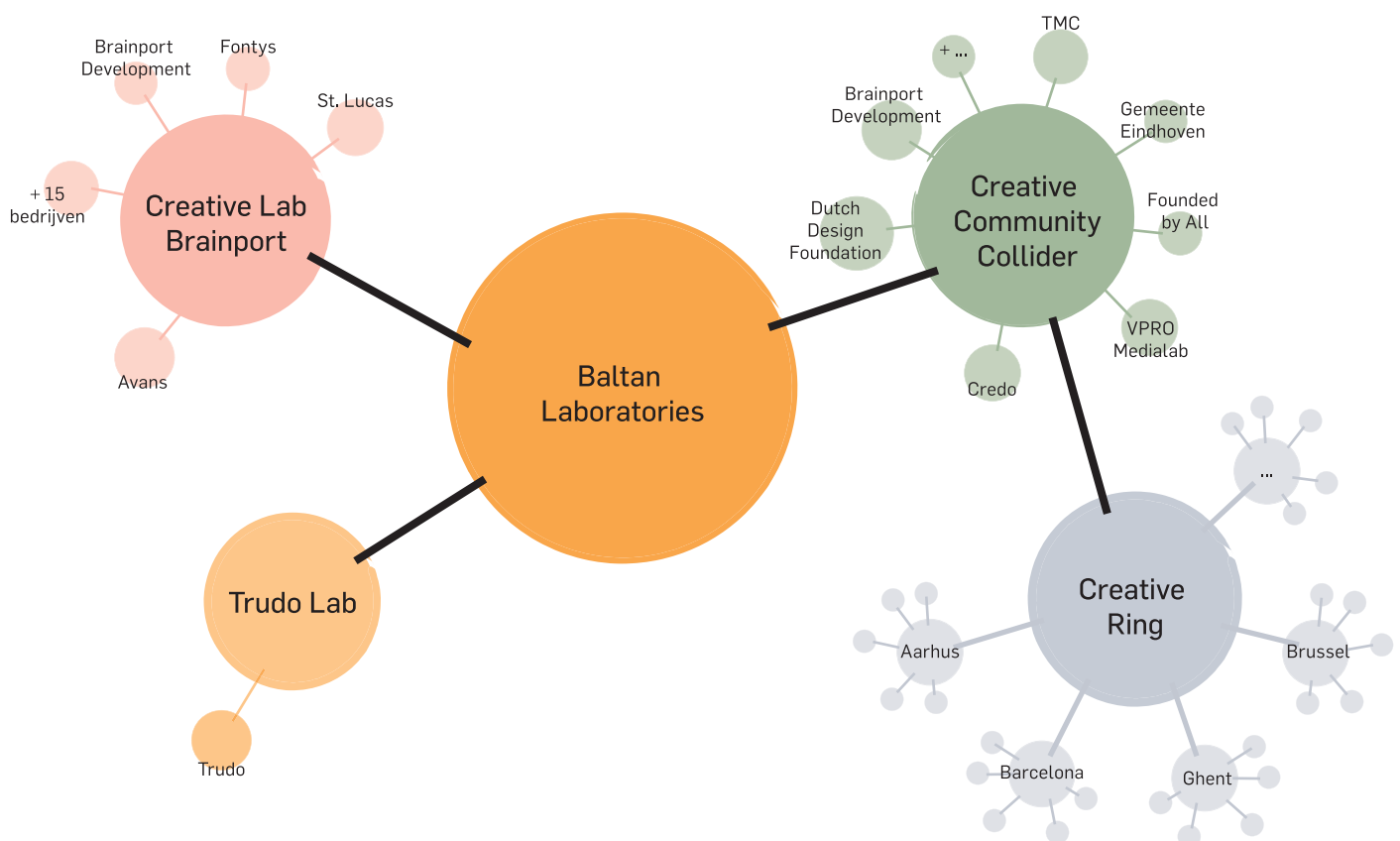
In alles wat we doen, streven we naar langdurige, structurele samenwerkingen. In een gezamenlijke zoektocht naar het onbekende, geloven we dat de kracht en het belang van de relatie even waardevol kan zijn als de effectieve inhoud ervan. We streven er dan ook naar om onze contacten en partners in aanraking te laten komen met zoveel mogelijk van onze kennis, netwerk en activiteiten. Zelfs wanneer een samenwerking ogenschijnlijk vluchtig is, blijven we aandachtig voor mogelijkheden en kansen die zich in een later stadium kunnen voordoen.

Baltan Laboratories kent een aantal partners uit de industrie, (semi-)overheid, culturele sector waarmee we

structureel samenwerken voor de langere termijn. Deze partners zetten vragen uit bij ons om ideeën en mogelijkheden te onderzoeken op een manier die zij zelf niet kunnen omdat wij toegang hebben tot creatieve geesten en designers die voor hen interessant zijn en omdat wij op een andere manier werken dan zij zelf. Aan de andere kant houden zij ons scherp met hun vragen en bieden zij ons toegang tot gebieden, expertise of technologie waar wij niet meteen entree hebben.

In al onze activiteiten hebben we al partnerschappen met educatieve organisaties en initiatieven. Dit is een strategische keuze om toegang te krijgen tot het out-of-the-box denken van studenten en om onze filosofie in te bedden in de toekomstige generatie. Voor de komende jaren willen we een zelfde strategie uitrollen met organisaties en initiatieven die een sterke voeling hebben met wat er leeft in de stad. Dit om de inzichten uit de Baltan activiteiten breder te toetsen en in te pluggen op de initiatieven van actieve burgers en grassroots initiatieven.

Aanvullend op de Seeds en projecten die we onder onze eigen vlag voeren, ondersteunt Baltan ook projecten die tot stand komen dankzij samenwerkingsverbanden waarin het zelf een sleutelrol heeft als medeoprichter.

Baltan samenwerkingsverbanden vergroten onze impact en bereik.

Wat deze samenwerkingsverbanden met elkaar gemeenschappelijk hebben is:

- de aansluiting met de visie en missie van Baltan
- een belangrijk element van 'georganiseerd toeval' (organised serendipity) in hun manier van werken
- een samenwerkingsmodel en/of inhoudelijke focus die aanvullend zijn aan die van Baltan zelf

Op deze manier creëert Baltan:

- een totaalaanbod voor haar partners: we moeten zelden "nee" verkopen, want kunnen eenvoudig doorverwijzen naar een van deze samenwerkingsverbanden
- een in- en uitlaatklep voor eigen projecten: onze eigen activiteiten en ambities hebben rechtstreeks profijt van het uitgebreide netwerk wat we dankzij deze samenwerkingsverbanden ter beschikking hebben

Creative Lab Brainport

Het Creative Lab Brainport is een plek waar een multidisciplinair team van studenten (MBO/HBO/WO) onder professionele begeleiding permanent ter beschikking staan voor opdrachten van werkelijke 'klanten'. Externe partijen (participanten) kunnen opdrachten neerleggen en krijgen een garantie op de correcte uitvoering ervan.

Het bedrijfsleven krijgt met Creative Lab Brainport toegang tot een reservoir van topambachtslieden en topontwerpers waaruit ze hun toekomstige werknemers kunnen rekruteren. Bedrijven krijgen een "trekkingsrecht" voor opdrachten die staat tegenover hun (cash) deelname in het Creative Lab Brainport. M.a.w. zij kunnen hun eigen opdrachten laten uitvoeren en de kansen op innovatieve oplossingen daarbij is groot.

Creative Lab Brainport is een initiatief van SintLucas, Brainport Development, Fontys, Avans Hogeschool en Baltan Laboratories. Opgericht in 2016 met de steun van Regionaal InvesteringsFonds MBO, provincie Noord-Brabant, Stichting Grafievisie en 15 bedrijven uit de Brabantse maakindustrie.

→ www.creativelabbrainport.nl

Trudo.lab: Catalyst for innovation & urban settlement

Historische gezien is keer op keer bewezen dat de rol van creativiteit een belangrijke drijfveer is om een stad op een duurzame manier te ontwikkelen. Met de digitalisering, globalisering, de toenemende polarisatie en migratiegolven, zien we dat stedelijke ontwikkelaars en beleidsmakers voor nieuwe, onverwachte uitdagingen komen te staan. Op uitnodiging van Thom Aussums, directeur

woningcorporatie Trudo, bekend van de ontwikkeling van Strijp-S, ontwikkelde Trudo en Baltan een open call (http://www.klokgebouw.nl/uploads/files/Open%20Call-%20Team%20members_v2_EN.pdf) voor een nieuw initiatief genaamd Trudo.lab. Onder deze noemer wil Trudo haar innovatieve kracht en duurzame beleid blijven stimuleren door samen met een gezelschap van creatieve makers en ontwerpers relevante sociale en ruimtelijke vraagstukken onder de loep te nemen. Denk aan vraagstukken op het gebied van wonen en leefbaarheid, duurzaamheid en technologie, emancipatie en participatie, die nieuwe antwoorden van ons veronderstellen. Die antwoorden worden bedacht, geformuleerd en uitgetest in het Trudo Lab.

Door middel van co-creatie strategieën worden de door Trudo ingebrachte vraagstukken op een innovatieve manier benaderd binnen het lab. Denk bijvoorbeeld aan vragen als met welke strategieën kunnen we bewoners stimuleren een actieve rol te nemen in een bepaalde woon community? En hoe meer eigenaarschap ontwikkelen bij bewoners in een gemengde leefgemeenschap? Ook de rol van digitalisering is een belangrijk onderwerp. Andere onderwerpen die binnen het Trudo lab worden onderzocht raken aan maatschappelijke en sociale uitdagingen zoals de toestroom van vluchtelingen, trends rondom neo-liberalisering, of een nieuw te ontwikkelen gebied waarin het stimuleren van sociale cohesie centraal staat.

→ <http://www.trudo.nl/trudo/programma/Trudo.lab>

→ <http://www.trudo.nl/actueel/samen-experimenteren-leren-en-cre-ren-in-het-trudo-lab>

Creative Ring

(Om de authenticiteit in visie te bewaken hebben we bewust gekozen om de Engelse tekst over te nemen van www.creativering.eu/about)

A new generation of entrepreneurs and creative individuals is emerging in our cities. Gathered in a diverse set of urban "tribes" (wikipedians, digital artists, local media producers, fablabbers, arduins, new designers...) they are creating new jobs and opportunities in difficult times. They do this not only by developing and improving products and services on their own but also enriching and revitalising existing economic activities. The digital transition of societies, which is rapidly taking place at a global level, provides these communities with opportunities that can boost this movement even more.

These informal innovative communities are also increasingly being discovered by scientific and cultural institutions such as universities, cultural centres, and also by corporations and local governments that wish to understand and engage with these new forms for innovation.

Het succes van Age of Wonderland

Het verhaal van Age of Wonderland begon in maart 2014 tijdens het Age of Wonder Festival in het Natlab, een uniek evenement waarin de verwondering over de wereld om ons heen en onze relatie met technologie en wetenschap centraal stond. Een op zich relatief klein onderdeel van dat festival groeide uit tot wat op dit moment het meest zichtbare programma is van Baltan, georganiseerd samen met Hivos, een van Nederlands meest toonaangevende ngo's. Dankzij het wereldwijde netwerk van Hivos, halen we elk jaar zes uitzonderlijke talenten naar Nederland. Stuk voor stuk mensen die vanuit hun eigen kracht en kunde projecten hebben geïnitieerd met (potentieel) een grote impact op hun (en onze) omgeving.

Eind 2016 zullen we 18 dergelijke 'fellows' hebben gekoppeld aan ons 'lokale' netwerk met als doel wederzijdse kennisuitwisseling. En dit rond relevante thema's als: afvalstromen, mobiliteit, technologische geletterdheid, minderheden, voedsel, big data... Al van bij de start in 2014 heeft de Dutch Design Foundation ons omarmd als programmapartner van de Dutch Design Week. Inmiddels kwamen naar schatting meer dan 15.000 mensen in contact met de inzichten uit het programma. Waarvan op beleidsniveau onder meer: Ministerie, Gemeenteraad, hoofd mvo DSM, Strategic Director Kickstarter, etc..

Age of Wonderland

Testimonials:

Christine Wagner

Hivos, program officer creative industries Open Society Department

“Na een lange zoektocht bleek Baltan Laboratories de gedroomde samenwerkingspartner om een programma als Age of Wonderland mee te ontwikkelen. Eindhoven is een van de meest innovatieve en creatieve steden wereldwijd (Forbes Magazine) en Baltan Laboratories in Eindhoven is een uitstekende representant hiervan. Het is een aanjager van vernieuwing en creativiteit door de interdisciplinaire werkwijze en de opzet als ‘lab voor experiment’. Iedere editie van Age of Wonderland bevestigt hoe de unieke samenwerking met Baltan Laboratories zowel creatieven uit het Hivos netwerk in Afrika, Azië en Latijns-Amerika als kunstenaars, ontwerpers en onderzoekers in Nederland, inspireert. Binnen Hivos krijgt het programma steeds meer voet aan de grond; zo zijn een aantal deelnemers van de editie 2015 over duurzame voedselproductie uitgenodigd, om tijdens het Food Change Lab van Hivos in Zambia deel te nemen en hun Age of Wonderland-werkwijze met het veld te delen. Vice versa genereert het niet-westerse perspectief op de samenleving hier in Nederland/Europa, ook nieuwe samenwerkingen met zowel studenten en docenten van de Design Academie Eindhoven als met het bedrijfsleven waarbij DSM en BAM International betrokken zijn bij een “fertilizer” ontworpen door een jonge Tanzaniaanse deelnemer aan Age of Wonderland. De ambitie van Hivos is deze manier van samenwerken ook elders in de organisatie te implementeren om meer creativiteit en innovatie binnen andere afdelingen van Hivos te genereren.”

www.hivos.org

Ahad Katera

Age of Wonderland 2015 Fellow, Tanzania

“Age of Wonderland gave me the chance to develop my ideas for developing my bio-waste to fertilizer start-up company with experts in the Dutch community. The program allowed me to develop a sound business plan for the future putting in mind the green global agenda. The feedback during the Dutch design week empowered me in furthering my business strategy. Thanks to the program I am now in touch with BAM international and we are exploring the option to provide landscaping fertilizer for the new part of the international airport in Dar-Es-Salaam. Currently we are also conducting field trials with farmers and exploring potential high end-markets. I am also currently selected for the startup bootcamp in South Africa as part of the GIST program (Global Innovation through Science and Technology) that empowers young science and technology innovators and entrepreneurs through on-the-ground mentoring delivered by top U.S. mentors and in-country partners. Sometimes I like to refer the Age of Wonderland like a corner-side of the world where people meet to design another sustainable world.”

However, in many cases these urban creative communities are isolated from their counterparts in other cities, and do not have access to Future Internet technologies and solutions (both in terms of high-speed wired and wireless infrastructure and in applications) which could be highly instrumental in both the creation and the exchange of innovative content and applications. As a consequence, the immense potential of the European Creative Industries, in size as well as in diversity, is currently not fulfilled.

The Creative Ring facilitates these engagements, by enabling a European-wide, technology-supported experimental ecosystem for creative talents, professionals and stakeholders working in and with the Creative Industries.

The Creative Ring is specifically directed at supporting creative entrepreneurs, innovators and other stakeholders in the Creative Industries in embracing the opportunities of the digital transition that characterises European societies of today.

The Creative Ring is organised as a network of networks, unfolding at the intersection of the local and European level. By igniting relations between local creative actors, open creative ecosystems are encouraged to emerge, which then again are assembled within a European network of creative ecosystems.

The Creative Ring has the ambition to:

- Boost the competitiveness and the digital transformation of the Creative Industries in Europe;
- Leverage urban innovation as a transformation engine towards a more inclusive and smarter society;
- Generate a mentality shift encouraging (social) entrepreneurship and transmit the start-up mentality into society;
- Establish a constant dialogue with politically, economically and socially relevant institutions across Europe.

Creative Community Collider

De Brainportregio manifesteert en profileert zich in toenemende mate als het innovatie-cluster op het snijvlak van techniek, design en kunst. Het belang van design voor innovatie is de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden. Het systematisch toepassen van 'design thinking' activeert de gebruiker als een elementaire co-creatiepartner tijdens het innoveren. De Brainportregio loopt hierin voorop en dat wordt gezien, zowel in eigen land als in Europa. Tegelijkertijd is er echter het besef dat de kracht van de Brainportregio continue moet worden uitgebouwd en doorontwikkeld. De sleutelterm voor de toekomst daarbij is 'adaptief vermogen'.

De term adaptief vermogen wordt gedefinieerd als het vermogen van een organisatie om zich snel en adequaat aan te passen aan een veranderende situatie. Het is daarbij de kunst om de flexibiliteit van de organisatie naar een niveau te brengen waarbij snel en flexibel kan worden ingespeeld op de juiste trends en topics.

Enkele organisaties in de Brainportregio hebben met elkaar geconstateerd dat het adaptief vermogen in de Brainportregio moet worden verhoogd en zij hebben de intentie uitgesproken om daar met elkaar aan te gaan werken. Doel van dit initiatief is dat er tussen de creatieve werelden van kunst, design, wetenschap, technologie, educatie, overheid, industrie... vaker en succesvollere cross-overs ontstaan. Verbindingen tussen problem-owners en problem-solvers, ondersteund door een instrumentarium aan tools en evenementen die het potentieel van dergelijke verbindingen maximaliseert. Vanuit de gedachte dat innovaties op deze snijvlakken waarde zullen toevoegen aan het bestaande ecosysteem. Kunnen deze werelden op een duurzame wijze synergetische relaties met elkaar aangaan? Kan er economische, culturele en maatschappelijke meerwaarde ontstaan uit deze relaties?

De initiatiefnemers, te weten Baltan Laboratories, Brainport Development, Credo, Dutch Design Foundation, Founded by All, Gemeente Eindhoven, TMC en Venturespring, voeren al geruime tijd met elkaar het goede gesprek om te bepalen hoe zij het proces om te komen tot deze succesvolle cross-overs concreet vorm en inhoud kunnen geven. Als metafoor is daarbij gekozen voor een Creative Community Collider, analoog aan de Large Hadron Collider van CERN. Een samenwerkingsverband waarin bestaande projecten in hun eigen versnelling kunnen bewegen en door middel van botsingen/collisions nieuwe energie en inzichten opwekken. Daarbij is het van belang dat naast verbindingen in het lokale ecosysteem ook de relaties op nationaal en Europees niveau (Creative Ring) worden gelegd en onderhouden. Net zoals de Creative Ring stelt Creative Community Collider zich trouwens niet tot doel om parallelle initiatieven toe te voegen aan het reeds bestaande aanbod, maar om op een slimme manier te ontsluiten en verbinden wat er reeds voorhanden is en vervolgens eventuele gaten in te vullen.

Het succes van Hack the Body

In 2015 introduceerde Baltan het Hack the Body programma met een besloten expertmeeting. Op korte termijn verzamelden zich een tiental organisaties en partners achter het programma. Eind september presenteerden we Hack the Body als onderdeel van Today's Arts Festival in Den Haag. Inmiddels zijn we 5 expertmeetings verder, heeft het programma meer dan 100 datasets gegenereerd, 3 Gigabyte algoritmes voor het uitlezen van lichaamsdata (vb. E.E.G. hersengolven) en hun terugkoppeling (via beeld, geluid, trillingen...), een krant (Baltan Quarterly), een eigen website, diverse presentatiemomenten van de onderliggende projecten en vele inspirerende interacties tussen de inmiddels twintigtal hieraan verbonden organisaties komende uit de werelden van kunst, design, wetenschap (alpha en beta), technologie en bedrijfsleven zoals Holst Centre, Fourtress, TNO en STEIM.

Alle informatie is te vinden op:
www.hackthebody.nl

Testimonials:

Karen Lancel en Hermen Maat

kunstenaarsduo E.E.G. KISS

“Sinds de samenwerking met Baltan heeft het project E.E.G. KISS een flinke vlucht genomen zowel op het gebied van technische realisatie als artistieke ontwikkeling. Zo zijn we dankzij Baltan in contact gekomen met Holst Centre, een technologisch onderzoekscentrum en Fourtress, een bedrijf voor embedded software. Dankzij deze samenwerking kregen we draadloze E.E.G. sensoren ter beschikking en is alle software ontwikkeld om de data uit te meten en om te zetten naar audiovisuele feedback. Hierdoor hebben we in totaal misschien een vijfvoud kunnen realiseren van wat ons budget zonder de samenwerking met Baltan had toegelaten. In deze ontwikkeling gaan kunst en wetenschap hand in hand; hetgeen inhoudelijk het artistieke onderzoek versterkte dat ten grondslag ligt aan E.E.G. KISS”.

Douwe Gerritsen

Fourtress, leverancier van embedded-software services

“Eind 2014 kwamen we in contact met Baltan en het E.E.G. KISS project. Vanwege het inspirerende karakter van het project en de mensen erachter, besloten we om er mee onze schouders onder te zetten. In totaal zes programmeurs hebben over de periode van anderhalf jaar aan het project gewerkt en het straalde af op zowat ons heel bedrijf. Een kus programmeren was toch iets geheel nieuws voor onze technici. Behalve dat het project ons zichtbaarheid heeft opgeleverd, was ik dan ook erg enthousiast over de interne motivatie die het opwekte. Onze medewerkers hebben er zelfs spontaan aan gewerkt tijdens avonden en weekends.”

E.E.G. Kiss © Lancel/Maat

7. Bestaand track record: de basis waarop we verder bouwen

Baltan Laboratories is de afgelopen jaren ontzettend actief geweest. Ter wille van de ruimte bespreken we hier alleen de realisaties die volgens ons exemplarisch zijn voor onze ambitie in de komende jaren.

→ Thematische programma's

De voorbije jaren heeft Baltan drie programma's uitgebouwd. Age of Wonderland en Hack the Body, die inmiddels elk op zich zijn uitgegroeid tot een sterk netwerk aan partners, geënt op een solide inhoudelijke basis. En Economia, wat in de aanloopfase naar een driedaags festival in april 2017 ook al de nodige tractie genereert op het vlak van inhoud en samenwerkingen.

Age of Wonderland: sociale innovatie door kennisuitwisseling met "the Global South"

Age of Wonderland is een meerjarig programma en internationaal platform met creatieven uit het zuidelijke werelddeel en de Nederlandse creatieve community. Het uitgangspunt is dat kunstenaars en ontwerpers die opgroeien in andere dan de Westerse omstandigheden ervaringsdeskundigen zijn voor de zoektocht naar oplossingen voor de maatschappelijke uitdagingen van nu. Dat doen ze door het uitwisselen van kennis en het ontwikkelen van innovatieve ideeën. Het is een programma dat gezamenlijk wordt uitgevoerd door Hivos, Dutch Design Foundation en Baltan Laboratories. Elk jaar selecteert het een van de 'wicked problems' die aan dit thema gerelateerd zijn.

Subthema's / onderscheidende insteek / "Baltan signatuur"

— We legden de voorbije edities focus op "Green and fair food" en "Big Data / Big Dada?" als subthema's binnen het brede domein van sociale innovatie. Ook kwamen een aantal projecten aan bod op het vlak van mobiliteit, indigenous knowledge ('inheemse kennis'), plastic afval etc.

— Onze onderscheidende insteek is dat we in alle projecten jonge experts selecteren die we met onze bevooroordeelde blik vaak als van ogenschijnlijk 'ondergeschikte achtergrond' bekijken. Een belangrijk inzicht dat werd aangedragen door kunstenaar Arne Hendriks, curator voor dit thema. Hij zei: "Als we mensen uit Amerika invliegen, behandelen

we ze als experts en gaan alle deuren open. Waarom zou dat anders moeten zijn voor iemand uit de bergen van West-Java of Latijns-Amerika?"

— Een gewaardeerd element in de voorbije jaren was dat we de fellows die we hierheen haalden niet lieten toewerken naar een eindstadium van een project. Eerder brachten we hen in contact met mensen en organisaties die vanuit de inhoud en passie aan wilden haken. Om van daaruit een organische kennisuitwisseling teweeg te brengen. Voor veel van hen voelde deze artistieke manier van procesmatig werken onwennig, maar het leidde steevast tot waardevolle verbindingen en resultaten. Iets wat ook onze partner Dutch Design Foundation van bij de start heeft gewaardeerd en ondersteund, omdat ook zij de trend observeren waarin sociaal- en proces georiënteerd design de bovenhand neemt op productdesign.

Belangrijkste successen:

- Netwerk van 18 internationale Fellows, elk met een lokale organisatie achter zich, gekoppeld aan het Nederlandse creatieve- en bedrijfsnetwerk van Baltan
- Roy Ombatti (2014 Fellow) uit Kenia wint Purmundus Design challenge tijdens de EuroMold2014 conferentie in Düsseldorf met zijn "Happy Feet" project (aangepaste schoenen voor mensen met infecties door de zandvlo)
- Ahad Katera (2015 Fellow) is geselecteerd door BAM International als leverancier van bio-fertiliser voor de groenzones van de luchthaven van Dar Es Salaam, Tanzania
- Kunstwerk van Sandra Suubi (2014 Fellow) uit Uganda, tijdens haar residency gemaakt van plastic afval is gekocht door avalverwerker Cure
- Ali Eslami (2016 Fellow) uit Iran wint IDFA doc Lab Award op IDFA 2016 voor zijn Virtual Reality project, the Death toll experience (een virtuele reis van Europa naar het Midden Oosten met aangrijpende visualisaties van het aantal slachtoffers van oorlog en terreur)
- Yoyo Yogasmana (2015 Fellow), Indonesië wint de eerste ECO coin uitgereikt door Koert van Mensvoort tijdens DDW2015 voor zijn werk in Indonesië voor het behoud van meer dan 130 bestaande rijstsoorten zonder enig gebruik van insecticiden.
- Hivos adopteert Age of Wonderland methodologie - die zich laat omschrijven als jonge creatieve makers in de vorm van residenties uit te nodigen voor enkele weken, en ze te laten werken rondom een specifiek maatschappelijk thema door de koppeling maken met netwerken in Nederland - als manier van werken doorheen haar hele organisatie

- Radio Backpack Station project ontwikkeld door Iman en Joris tijdens afgelopen editie van Age of Wonderland (Speciale rugzak waarmee je tijdens natuurrampen signalen kunt uitzenden) in de spotlight op Designboom. <http://www.designboom.com/design/joris-de-groot-abdurrahman-radio-backpack-age-of-wonderland-12-27-2016>
- Age of Wonderland geselecteerd als programma-partner voor DDW in 2014, 2015, 2016 en voor World Design Expo in 2017.
- Christine Wagner, programmamanager voor Hivos, genomineerd voor Impact Award van de Art of Impact; de kunstprijs voor niet-kunstenaars

Hack the Body: de relatie mens technologie benaderd vanuit artistiek onderzoek

In dit programma onderzoekt Baltan samen met haar partners de vervagende grenzen tussen intimiteit, privacy en technologie door middel van artistieke projecten. Een discours wat in een technologie-gedreven maatschappij vaak wordt gevoerd vanuit de mogelijkheden van de wetenschap en technologie (technology push). We willen bijdragen aan het vinden van alternatieve ideeën door te reflecteren op de ethische en filosofische vraagstukken, door artistiek onderzoek, en door (kritische) vragen te stellen als een belangrijke manier om de juiste keuzes te maken bij deze ontwikkelingen. We schuwen de humoristische manier van aanpak van de kunstenaar niet.

Subthema's / onderscheidende insteek / "Baltan signatuur"

— In het thema van de "relatie mens-technologie" leggen we accenten op drie subthema's waartegen we bestaande en toekomstige projecten afzetten. Onder HUMAN DATASETS – SOCIETAL DATABASE gaan we op zoek naar menselijke aspecten die niet, of nog niet, uit biometrische data kunnen geïnterpreteerd worden (denk aan intimiteit, bio-synchronisatie...). EMANCIPATED MACHINES gaat op zoek naar waardevolle invalshoeken in het breed onderzochte domein van de relatie mens-machine en machine-machine (bv. kunnen twee algoritmes verliefd worden op elkaar...). MEDIATED REALITIES tot slot, borgt een focus op de steeds belangrijker wordende verwevenheid tussen de reële en virtuele wereld.

— Onze onderscheidende insteek is dat we in alle projecten het artistieke onderzoek vooropstellen. Waar de mainstream in het onderzoek naar deze thema's gevoerd wordt door een technologie- en applicatie-gedreven discours.

— Het Baltan signatuur is herkenbaar in de experimentele manier van werken en de solide verbinding van kunstenaars en technische bedrijven en onderzoekers.

Belangrijkste successen:

- E.E.G. kiss performance/installatie maakt enorme ontwikkeling door dankzij bijdragen van Baltan partners Holst Centre en Fourtress en reist vervolgens de wereld rond
- We Are Data installatie mede gerealiseerd dankzij bijdrage Baltan; bereikte inmiddels bijna drieduizend bezoekers en plant in 2017 nog een verdere tour doorheen heel Nederland
- Sensiks (sensory reality pod) prototype gebouwd, mede dankzij expertise van Baltan en haar partners (www.sensiks.com)
- Flow project (meten van creatieve flow bij muzikanten) demonstreert resultaten tijdens B-Classic (Limburgse tak van het Festival van Vlaanderen)
- Meerdere residency periodes van Qualified Self kunstenaars in de laboratoria van Holst Centre, Philips Research en EIT Digital op High Tech Campus Eindhoven
- Druk bijgewoone en goed onthaalde "smell" workshop van Klara Ravat, als slechts één voorbeeld van een hele reeks workshops, expertmeetings en publieke presentaties. (Een vervolgproject in het kader van Robot Love in samenwerking met Ine Gevers zal mogelijk plaatsvinden in 2018.)

Economia: een onderzoek naar economie zonder economen

We hacken het economisch denken dat zo dominant is geworden. De logica van het neoliberale denken lijkt onhoudbaar en loopt voortdurend tegen de grenzen aan van klimaatverandering, sociale ongelijkheid en onzekerheid. Economie gaat in oorsprong over menselijk gedrag, maar wordt de laatste decennia bevroren in wiskundige modellen. We creëren een geestelijk laboratorium waarin we tijdelijk uit het bestaande frame stappen. Economie gaat over evolutie, over spel, over fictie, over magie en over vraag en aanbod, het wordt tijd om daar op een onverwachte, speelse en fundamentele wijze naar te kijken.

Subthema's / onderscheidende insteek / "Baltan signatuur"

— Binnen dit thema leggen we focus op drie subthema's: responsible leadership (wat is de verantwoordelijkheid van bedrijven in een gepolariseerd socio-politiek klimaat);

digitalisering en Homo Deus (hoe raken deze twee toekomstvisies elkaar en wat is de impact op ons economisch denken) en 'happiness als antwoord op kapitalisme' (doorgevoerd onderzoek naar wetenschappelijke onderbouwing van geluk en ons 'grondwettelijk recht' hierop spiegelen aan politieke en economische beleidskaders)

— Onze onderscheidende insteek is dat we voor dit thema consequent andere dan de regerende 'wiskudige' kijk op economie vooropstellen alsook de wetenschap verspreiden dat economie wel degelijk iets is waar we invloed op kunnen uitoefenen en wat we niet moeten ondergaan.

— Ook hier is de experimentele Baltan aanpak al genoemd als belangrijke toegevoegde waarde. Waar de beschreven thema's ook hoog op de agenda staan van conventies zoals het World Economic Forum, is Baltan in staat om het theoretisch discours uit te dagen door het aangaan van praktische experimenten en het uitdiepen van het (filosofische) gedachtengoed

Belangrijkste successen:

- Circular economy residency Monique Grimord ism PlugIn City
- Meerdere gesprekken met Robert Metzke (Philips Chief of Staff Innovation & Strategy) over het betrekken van zijn high-level netwerk bij bepaalde subthema's en projecten. Hij legt onder meer contacten bij deelnemers aan het World Economic Forum om ze bij onze projecten te betrekken.
- Succesvolle financieringsrondes bij Stimuleringsfonds, Mondriaan Stichting en Brabant-C en lopende aanvraag bij Triodos Fonds
- Economia is onderdeel van EU programma Renewable Futures, waardoor de internationale input en zichtbaarheid extra gewaarborgd is.
- Meer dan 70 inzendingen voor de Renewable Futures open call met projectvoorstellen van wetenschappers, academici, curatoren, kunstenaars en activisten uit meer dan 15 verschillende landen in Europa, Amerika en Azië.

→ Seeds

Een belangrijke kracht van Baltan als lab is om flexibel te blijven in het opstarten van nieuwe activiteiten en het inspelen op snel opkomende trends en ontwikkelingen. Seeds reserveren we daarom voor het blijven zoeken naar en experimenteren met nieuwe ideeën. Vervolgens planten we deze 'zaadjes' mits ze voldoende draagvlak krijgen. Ze kunnen uitgroeien tot volwaardige themalijnen. Met dergelijke 'zaadjes' kan Baltan ook haar rol van 'thought leader' continueren en als aanjager fungeren voor het uittesten van ideeën, onderzoeksmethodes en samenwerkingsmodellen.

Een aantal sprekende voorbeelden van de voorbije drie jaar:

Inhoudelijke seeds

— Plant Sex Consultancy door Špela Petrič and Pei-Ying Lin. Petrič werkte eerder met Baltan voor een residency project ism. Joe Davis bij Harvard Universiteit In Boston (US). De PSX Consultancy mengt kunst en wetenschap door voortplantingsmechanismen bij planten in kaart te brengen en vervolgens deze eigenschappen met behulp van speculatief design een handje te helpen of in andere gevallen juist te helpen voorkomen. <http://baltanlaboratories.org/article/presentation/the-plant-sex-consultancy>

— Joe Davis workshop "The Alchemy of Silk" over hoe een biomateriaal van trans genetische motten tot goud kan worden veranderd door middel van chemische technieken, en de presentatie Astrobiological Horticulture, waarin Davis zijn onderzoek over de eigenschappen van materialen in extreme klimatologische omstandigheden zoals op Mars, presenteerde. Zie verslag door Olga Mink: <http://baltanlaboratories.org/article/report/joe-davis-&-the-art-of-alchemy>.

— Biotricity and Bacteria Battery No 5 workshop en expositie van kunstenaars Rasa Smits en Raitas Smite (RIXC) tijdens STRP Meets DTW in 2013. Gaf aanleiding tot Bacteria Pond Battery tijdens Muziek aan de Dommel in 2015, te zien in de vijver van het Van Abbemuseum. Dit vormde de basis voor de contacten met RIXC om samen verder op te trekken in EU programma's (zoals Renewable Futures)

— Installatie van kunstenaar Rafael Lozano Hammer waarin de Mexicaanse kunstenaar de verdwijning van een veertigtal studenten als onderwerp neemt voor een open source interactieve installatie <http://nos.nl/op3/artikel/2003132-tijdlijn-de-mexicaanse-studentenmoorden.html>

— UKI, the Bionet, een workshop en multi-user game door de Taiwanese kunstenaar Shulea Chaeng werd in 2016 gepresenteerd als installatie en workshop ism Fontys Future Medlab.

Seeds op vlak van samenwerkingen

— Open Labs: maandelijkse bijeenkomsten voor makers. Veel van de expertise die we hierin opbouwden, komt terug in initiatieven zoals Bliksem en Donderdag (zie 'Samenwerkingsverbanden')

— Baltan Studio: een activiteit gericht op het uitvoeren van werken in opdracht. Inmiddels gebruikt als template voor Creative Lab Brainport (zie 'Samenwerkingsverbanden')

— Lab of the Future: een reeks activiteiten die het gedachtegoed weerspiegelen van de 'innovatieve tussenruimte' tussen disciplines en ecosystemen. Veel van de opgedane expertise komt terug in de opzet en plannen van de Creative Ring (zie 'Samenwerkingsverbanden')

→ Samenwerkingsverbanden

Het 'tussengebied' waarin Baltan opereert en wat zich afspeelt in de ruimtes tussen bestaande disciplines, groeit uit tot een expertise op zich. In toenemende mate merken we organisaties en initiatieven die zich niet langer positioneren vanuit één achtergrond (wetenschap, design...), maar bewust een bredere doelgroep aanspreken en zich buiten hun eigen en voor de hand liggende netwerk begeven. Eerder dan naast elkaar het wiel uit te vinden, grijpt Baltan waar mogelijk kansen om ook in dit 'domein in wording' samenwerkingen op te zoeken en nieuwe samenwerkingsverbanden op te zetten.

Een aantal van onze successen:

- Drie succesvolle edities van Friday Afternoon Lectures: lezingen door topsprekers uit design die raken aan een technologisch thema en omgekeerd. Een samenwerking met High Tech Campus Eindhoven, Holst Centre, EIT Digital, TU/Eindhoven en Axessjazzpower.
- Vier succesvolle edities van Bliksem en Donderdag: avonden waarin verbindingen centraal staan. Projecten leggen hun innovatiedilemma voor aan het aanwezige publiek en krijgen een versnelling door de aangereikte oplossingen en referenties. In samenwerking met VPRO Medialab, High Tech Campus Eindhoven en TU/Eindhoven.
- Creative Lab Brainport: (zie ook hoofdstuk 'werkwijze'): Officieel gestart in 2016 en op dit moment werken studententeams onder begeleiding van Baltan coaching aan een handvol projecten: <http://www.creativelabbrainport.nl/projecten>

- Creative Ring (zie ook hoofdstuk 'werkwijze'): In november 2016 officieel gelanceerd tijdens de Smart City Expo in Barcelona met als oprichtende steden: Aarhus, Barcelona, Brussel, Gent en Eindhoven. Baltan is formeel medeoprichter en vertegenwoordiger vanuit het Eindhovense eco-systeem. Hierin zijn reeds aangehaakt: Brainport Development, Dutch Design Foundation, Gemeente Eindhoven, Credo., Venturespring, TMC, Founded by All en Expat spouses initiative. Een groot aantal andere organisaties is al geïnformeerd en uitgenodigd om betrokken te worden.
- Creative Community Collider: onder impuls van Baltan rijpt dit idee al enkele jaren. De plannen kwamen in een versnelling door strategische workshops in mei 2015 en in 2016 door de synergie met de Creative Ring. Op dit moment ligt de blauwdruk voor de verdere plannen en maakten enkele sleutelorganisaties hun commitment informeel duidelijk en formeel via een letter of intent. Het gaat hierbij om dezelfde partijen die zijn aangehaakt bij de Creative Ring.

8. Onze toekomst

Zoals eerder beschreven evalueren we onze projecten op basis van hun relevantie voor een drietal thema's en volgens een balans in research en ontwikkeling. Daarnaast programmeren we een aantal Seeds en zetten we onze schouders onder projecten van onze samenwerkingsverbanden. Op p.31 staat een gedetailleerd schematisch overzicht van de reeds geplande activiteiten voor 2017 en 2018. Hieronder beschrijven we een heel aantal van hen inhoudelijk meer in detail.

2017 Voor 2017 zien we enkele belangrijke concentraties aan zichtbare Baltan projecten en activiteiten.

a) STRP Biënnale: thematische focus op "relatie mens-technologie"

Als onderdeel van de STRP Biënnale plannen we volgende projecten:

- Kunstinstallatie *Other Self* door Chris Salter, TeZ en Luis Rodil Fernandez. Een immersieve installatie waarin reflectie en onderzoek naar het zelf centraal staat en waarbij dmv technologie en haptische /sensorische feedback bio-synchroniteit wordt gemeten.
- Publieke workshop *Other Self* door Chris Salter, TeZ en Luis Rodil Fernandez. De kunstenaars van *Other Self* geven een workshop over de principes van biosynchrony en de technologieën waarmee zij lichaamssignalen meten en stimuleren.
- Expert meeting tijdens STRP Biënnale. Partner event tijdens STRP Biënnale, gaat gepaard met interne meeting over de plannen bij elk van de deelnemende partners en projecten. Er wordt besproken hoe zij aan kunnen haken bij nieuwe en bestaande initiatieven die passen binnen het thema. Tijdens deze informele partnermeetings worden de processen en status quo van projecten onderling uitvoerig gedeeld en eventuele technische, productionele of andere problemen aangehaald.

b) **Economia festival en het internationale Renewable Futures Conferentie: met thematische focus op "Economia"**

Met *Economia* werken toe naar een driedaags festival dat eind april 2017 plaats gaat vinden in het Natlab op Strijp S, net zoals het festival *Age of Wonder* dat plaats vond in maart 2014. Het programma bestaat uit een serie van keynotes van mensen met (alternatieve) visies op onze economie vanuit verschillende disciplines, met daaromheen een narratieve cirkel met films en theater en een artistieke cirkel van installaties, films, speelse interventies en workshop, maar ook een debat en masterclass over *Gaming the System* en de waarde van het bedrijfsleven met familiebedrijven en multinationals. Een programma dat de komende maand verder wordt uitgediept en gecommuniceerd op de nieuwe website <http://thinkeconomia.com/>

Reeds bevestigd:

Nucleus

- Geerat Vermeij, Evolutionair bioloog en geoloog, Professor University of California. Een bioloog die een keynote geeft over het leven als economisch model.
- Frank Trentmann, professor in geschiedenis van de consumptie aan de University of Londen, is specialist op het gebied van consumeren. Hij leidde een onderzoek naar de geschiedenis van het consumeren.
- In samenwerking met Mark van der Net (OSCity) en designstudio Droog ontwikkelen we een sociaal experiment, geïnspireerd op experimenten van Milgram. Dit experiment gebruikt je persoonlijke data, je ideeën over een ideale wereld, om een persoonlijk en dynamisch bankbiljet te genereren. Je data wordt zo letterlijk je betaalmiddel. Maar in plaats van de gebruikelijke harde data te meten (concrete handelingen, locatie, tijd etc.) meten we je ideeën. Tijdens het festival wordt getest in hoeverre je ideeën standhouden of juist veranderen. Op *Economia* zal de eerste versie van dit experiment plaatsvinden. In samenwerking met OSCity, VPRO Medialab, Park Strijp Beheer.

Artistieke cirkel

- *Circulair Economy Residency*. Samen met Fictional Collective op Strijp-S in Eindhoven organiseren we een *artist-in-residence* rondom *Economia*. Monique Grimord ontwikkelde tijdens een residency een project genaamd *Terra economics* waarin door gebruik te maken van speculatieve scenario's het idee is uitgewerkt om de economie en de financiële wereld te koppelen aan het

ecologische welzijn op onze aarde in plaats van vraag en aanbod.

- **MONIAC** door Daniel de Bruin. Economiestudent Bill Phillips bouwde in 1949 een machine om zichzelf macro-economische theorie eigen te maken. Al bouwde aan de MONIAC (Monetary National Income Analogue Computer) met zijn leidingen, emmers en pompen, verwierf hij inzicht in de dynamiek van de economie. Kunstenaar Daniel de Bruin bouwt voor *Economia* zijn eigen MONIAC, een compleet originele machine waarmee hij zichzelf een economisch model eigen maakt. Een machine waar ook anderen graag mee spelen en zo inzicht krijgen in economische mechanismen <http://thinkeconomia.com/program/installation-moniac-by-danil-de-bruin>
- **Gaming the system** masterclass met Paolo Cirio en Brett Scott. Tijdens *Economia* zullen Cirio, kunstenaar, hacker en activist, samen met Bret Scott, journalist en schrijver van *The Heretic's Guide to Global Finance*, een masterclass leiden waarin economische relaties, regels en systemen worden onderzocht en geanalyseerd. Wat zijn hun merites, hun zwakheden en de mogelijkheden om ze te beïnvloeden en er zelf op een onverwachte en effectieve manier iets aan te veranderen? De resultaten van deze masterclass wordt op de laatste dag van het festival aan het publiek gepresenteerd.
- **Three Exchanges** door Zachary Formwalt. Drie video-essays waarin Zachary de ontwikkeling van fotografie, film, architectuur verbindt aan de ontwikkeling van aandelen- en goederenbeurzen.
- **Renzo Martens**. Op controversiële en originele wijze bevraagt Renzo Martens onze ideeën over goed en fout. Gedurende vijf jaar zal hij met zijn gezin in Oost-Congo leven, een van de armste gebieden op aarde, om daar de zogenaamde gentrificatie te bewerkstelligen.
- **The minimum wage machine** door Blake Fall-Conroy. The minimum wage machine, maar dan met euro's en het Nederlandse minimumloon. Deze installatie laat je werken voor een minimumloon. Door een uur aan de hendel te draaien verdien je €8,80. Als je stopt met draaien, stopt de betaling.

Narratieve cirkel

- **ECONOMIX** van Michael Goodwin en Dan E. Burr. In samenwerking met SUBMARINE CHANNEL en uitgeverij SUBQ presenteren we deze graphic novel waarin de geschiedenis van de moderne economie wordt uitgelegd. Tijdens het festival start elke dag met een comic

lecture over de economie door Michael Goodwin.

- **Kortfilms** gemaakt tijdens de economische crisissen van de afgelopen eeuw, selectie door Wouter Jansen van GoShort. <https://www.youtube.com/watch?v=gF0C67bavMY>
- **Century of the Self** van Adam Curtis. Over hoe we steeds meer consumeren en individueler worden.

In parallel loopt de academische internationale Renewable Futures conferentie onderdeel van een Europees meer-jaren programma onder leiding van The Centre for New Media Culture RIX-C (Letland). Het thema van Renewable Futures voor 2017 is economie. Daarom zal de tweede Renewable Futures Conference tijdens het *Economia* festival plaatsvinden. Het programma ondersteunt het *Economia* festival ook financieel.

Renewable Futures is een samenwerking van zeven verschillende Europese partners: RIX-C, Baltan Laboratories, Ars Longa, HOGSKOLEN I OLSLO OG AKERSHUS, AALTO-KORKEAKOULUSAATIO, Fundacio privada AAVC en Liepaja University. Het verbindt kunst, wetenschap en het bedrijfsleven om zo tot een duurzamere toekomst te komen.

Concreet zullen tijdens de conferentie onderzoekers, wetenschapper, kunstenaars, studenten en andere nieuwsgierige sprekers hun visies delen op gebied van alternatieve currencies, nieuwe vormen van samenlevingen en economie. Tijdens de keynotes en de breaks ontmoeten de deelnemers van *Economia* en Renewable Futures elkaar in de zalen en horeca van het Natlab.

Belangrijk is dat de financiering van deze projecten mede gedragen wordt door het Brabant-C cultuurfonds. Om die reden zullen geen andere Provinciale gelden aan *Economia*-projecten worden besteed en valt de inhoud in principe dus ook buiten de huidige aanvraag. Maar het leek ons wel belangrijk om het te vermelden om een zo volledig mogelijk beeld te scheppen van onze activiteiten in de komende twee jaar.

c) **“100 days of learning”**: 2017 editie van **Age of Wonderland** en dus thematische focus op **“sociale innovatie”**

Anders dan de voorbije jaren plannen we in 2017 geen geconcentreerde residency-periodes met zes geselecteerde fellows. Wel programmeren we – in samenwerking met Hivos en andere partners - doorheen het jaar honderd

zogenaamde “days of learning”: dagen waarop ‘het authentieke leren’ voorop staat. “Wat is dat ene ding wat jij als mens aan mij als jouw medemens wil leren?” Zodra je geconfronteerd wordt met deze vraag, stel je al snel vast dat deze diep raakt aan je eigen identiteit en waarden. Als je maar één ding mag overdragen, zal dat voor veel mensen niet noodzakelijk iets zijn uit hun technische scholing of vakinhoudelijke expertise. Door deze insteek willen Baltan en de Age of Wonderland partners het sociale innovatiethema benaderen vanuit wat ons als mensen verbindt in een tijd waarin steeds meer publieke en gemediatiseerde discours vertrekken vanuit wat ons verschillend maakt.

We benaderen deze “days of learning” als een doorlopend en continue leerproces. We nemen daarom de vrijheid om de concrete invulling gedurende het jaar te bepalen en organisch te laten groeien door de milestones te evalueren en door het netwerk van peers te laten ontstaan ‘along the way’. Zo kunnen we na elke ronde van een tiental “days” evalueren en een nieuwe ronde inzetten. Doel is om met wat we leren een “ultieme set” van “days of learning” te programmeren tijdens de World Design Expo (zie onder).

Ondanks deze vrijheid, hebben we wel reeds een longlist van mogelijke projecten die we onder dit thema kunnen vatten. De komende weken en maanden zal duidelijk worden welke van deze ideeën uitgroeien tot volwaardige “days of learning”. Enkele projecten die we van eerste van start zullen gaan zijn:

- **Speculation on Two Worlds in Crisis**, workshop ‘world building’ door Monique Grimord.
- **Autonomy & Collaboration**. Workshop door Sander Lieftink (TMC en Founded by All) over organisatie-modellen en welke nieuwe strategie je kan toepassen om tot meer autonomie te komen binnen een samenwerkingsverband.
- **‘Wisdom for Dummies: A hitch hikers guide to knowing yourself better’** door Branly Lopez, Age of Wonderland deelnemer van de 2016 editie. Lopez deelt zijn kennis waarbij hij volgens de Maya filosofie een aantal universele wijsheden toelicht.
- **Spooky Radio**, hands-on werksessie voor het bouwen van een radio om real-time sound effecten op te nemen terwijl het de elektromagnetische velden in de omgeving oppikt. Een project in samenwerking met software ingenieur Carlo Lugaro.
- **100 days of drawing**. Een project geïnitieerd door Olga Mink (in samenwerking met iedereen die hierin is geïnteresseerd) om het concept van tijd uit te diepen door

terug te grijpen naar het oude idee van de Grieken over het mysterie van tijd. Volgens de Grieken bestaat tijd uit twee gezichten ‘chronos’ (de meetbare tijd) en ‘kairos’ (het momentum). In een samenleving waarin de afgelopen decennia steeds meer tijdbesparende machines zijn gekomen maar we minder tijd hebben dan ooit is het concept over tijd en kennis een interessant gegeven. Deze tegenstrijdigheid over minder tijd staat in lijn met de versnelling van de economisch geredeneerde tijd waarin we ons bevinden. De belangrijkste vraag is dan ook of we meer ‘kairotische momenten’ kunnen creëren?

We beschrijven hierboven enkel een aantal van de days of learning die we in eigen beheer uitvoeren. Aanvullend zullen Hivos en andere partners ook hun bijdrage leveren om in totaal aan honderd te komen.

d) World Design Expo: Age of Wonderland highlight en deelname over de gehele breedte van Baltan thema’s.

Tijdens de WDE geeft Age of Wonderland vorm aan een van de thematische ambassades. Hierin presenteren Baltan en Hivos de hoogtepunten en resultaten van de 90 voorafgaande days of learning. Ook plannen we de “10 ultieme days of learning” tijdens de WDE zelf; dagen waarin we zoveel mogelijk kennis over wat een day of learning is bundelen in de tien laatste dagen. We halen tevens een aantal fellows terug van de voorbije vier succesvolle edities om terug te blikken en een status op te maken van waar ze nu staan. Na vier jaar Age of Wonderland zal het project zich vanaf 2018 als een “agency of change” verankeren in de werking van Baltan en Hivos en een nieuw momentum krijgen.

Om aan deze nieuwe dynamiek van Age of Wonderland al in 2017 vorm te geven, haakte Baltan als consortiumpartner aan bij het EU-samenwerkingsverband en nieuw te ontwikkelen platform genaamd *Creative Tracks*, waarvoor we een aantal days of learning gedurende Age of Wonderland organiseren. De kick-off van het Creative Track EU event vond plaats in België afgelopen November. De finale B.creative conferentie vindt plaats in Shenzhen op 7, 8 en 9 December 2017. De conferentie zal vanuit Baltan vertegenwoordigd worden door Olga Mink. B.creative is een event dat jonge creatieve ondernemers wereldwijd wil samenbrengen als onderdeel van het door de EU gesubsidiëerde Creative Track Project. Het netwerk heeft inmiddels 1200 organisaties bij elkaar gebracht uit 50 verschillende landen. www.bcreativetracks.com

Ook andere Baltan projecten zullen tijdens de WDE worden gepresenteerd in thematische ambassades die door andere organisaties worden gecoördineerd. Zo plannen we met Sensiks (en/of de Maya-cabine – zie onder) een bijdrage aan de ambassade beheerd door STRP/MU. Ook plannen we een bijdrage van Marco Donaruma in de ambassade beheerd door Ine Gevers en proberen we een link te leggen tussen Moniac (Daniel de Bruin en DAE) en eventuele WDE-ambassades met een economisch karakter.

Bovenop deze gebundelde activiteiten, plannen we nog onder meer volgende projecten:

Sensiks en Maya-experience cabine

Sensiks is een interactieve multi-sensorische ervaringscabine die volledig van Nederlandse makelij is en waarin gebruikers modulair ervaringen kunnen programmeren en met elkaar uitwisselen. De cabine introduceert daarmee een geheel nieuw domein dat zich naast AR en VR positioneert: SR (sensory reality). Sensiks is een initiatief van MKB-bedrijf Nobel Saunas uit Rosmalen. Baltan en haar netwerk in het Hack the Body programma speelde een belangrijke rol in de totstandkoming van het prototype en heeft ambitieuze plannen om te helpen om dit platform verder uit te bouwen. Behalve de verdere uitbouw en promotie van de cabine als platform, willen we specifiek inzetten op het programmeren van een eigen "Maya experience cabin": een ruimte waarin je dagelijks plaats kan nemen en doordrongen worden van de eeuwenoude Maya kennis over hoe je een balans creëert bij jezelf en in je relatie met je omgeving. Twee van de Age of Wonderland Fellows worden als expert bij dit traject betrokken.

Februari: Lancering Sensiks cabine als HW/SW-platform op www.innovationforhealth.nl

Maart: Feasibility study: David Marin en Branly Lopez komen een week naar Eindhoven om Maya-kennis te programmeren in Sensiks cabine in samenwerking met het technische team van Sensiks. Ook wordt de samenwerking onderzocht met Danielle Roberts voor haar expertise in meditatie en biosensoren en met de Eindhovense ontwerperster Anne Vanst en haar partner uit Guatemala, over hoe de Maya kennis kan worden omgezet in deze Maya Cabine. Bij succes wordt een ambitieus spin-off traject ingezet om de Maya cabine als product in de markt te zetten.

Oktober: Het prototype kan dan getoond worden tijdens de World Design Expo.

Seeds: METABODY, ism. Jaime Del Val

In de aanloop van 2017 willen we het project Metabody als seed project in samenwerking met Jaime Del Val ontwikkelen. De eerste aanzet voor dit onderzoek vindt plaats in 2017, en zal bij succes doorontwikkeld worden in 2018. Jaime del Val (Spanje) is kunstenaar, filosoof en activist. Del Val is daarnaast directeur van Reverso en coördinator van het METABODY Project. Del Val ontwikkelt trans-disciplinaire projecten op het snijvlak van kunst, technologie, theorie en activisme waarin de zintuiglijke waarneming en de herdefinitie van onze hedendaagse maatschappij centraal staat. Del Val daagt de traditionele benadering van ons menszijn uit door onderwerpen uit te lichten uit de bestaande culturele waarden en normen, bijvoorbeeld over intimiteit en transgender-opvattingen. Zijn werk bestaat uit flexibele architectonische extensies en mutaties voor het menselijk lichaam die onze waarneming op onszelf en de buitenwereld beïnvloedt en deze op artistieke wijze analyseert en bekritiseert. Het project opereert op het snijvlak van kunst, technologie, theorie, performance en architectuur. Daarbij zoekt het de grenzen op van de psychologie en de filosofie door ideeën en theorieën over de menselijke waarneming te toetsen en bestaande conventies over onze gecultiveerde maatschappij te bevragen. Het project sluit aan bij het Hack the Body programma en wordt in eerste instantie als Seed opgezet om te onderzoeken of deze benadering een toegevoegde waarde heeft op de projecten die wij al ontwikkelen. Daarbij is kennisontwikkeling en experiment een belangrijke manier om het publiek te betrekken in deze samenwerking.

Educatieve samenwerkingen

Op gebied van educatieve samenwerkingen hebben we dit jaar een aantal projecten met Avans Communicatie en Multimedia Design (CMD) in Den Bosch. In deze samenwerking worden CMD studenten nauw betrokken in het subthema *Mediated realities* van onze themalijn 'relatie mens-technologie'. In het studententraject zorgen we voor koppelingen met een aantal professionele kunstenaars die op dit thema aan Baltan zijn verbonden. Samen laten we ze een nieuw visie ontwikkelen op de ontwikkelingen in virtual reality en de vervagende grenzen met de werkelijkheid. Onder leiding van Lorenzo Gerbi zullen de studenten ingeleid worden en een conceptuele visie ontwikkelen en presenteren. Vanuit hetzelfde thema, relatie mens-technologie, werken we ook samen met studenten van de HKU. Tevens zijn er gesprekken gaande om met de Design Academy en Museumplein Kerkrade (Design Cube) samen te werken.

Momenteel zijn we ook in gesprek met Peter van Casteren, docent aan de Design Academy Eindhoven, om een nieuw traject te ontwikkelen rondom het thema "Economie". Plan

is om de studenten een alternatieve MONIAC te laten ontwikkelen in samenwerking met Curator Wiepko Oosterhuis en kunstenaar Daniel de Bruin. De resultaten worden mogelijk tijdens Economica getoond of later in het jaar tijdens de World Design Expo. Een andere MONIAC kan zowel de design studenten als het publiek nieuw inzicht verschaffen in alternatieve economische mechanismen, en brengt op deze manier een toegevoegde waarde aan de versie die Daniel autonoom ontwikkelt.

Untourage

Untourage is een web series concept geïnitieerd door Baltan in samenwerking met Lorenzo Gerbi. Bij Untourage staat de beleving van de niet expert, de buitenstaander centraal om tot nieuwe inzichten en discussie te komen over een specialistisch onderwerp. Een niet-expert wordt uitgenodigd om als gids te fungeren en een groep experts rond te leiden over een onderwerp op een speelse, ludieke manier. Eerdere succesvolle aflevering leidde tot verrassende inzichten en onverwachte interpretaties over onderwerpen in kunst, wetenschap en politiek. Untourage toont de hoogtepunten in korte videofragmenten. Het concept rekt de grenzen op van fictieve documentaire, kunstfilm en wetenschappelijke kennis door een combinatie van humor en doelgericht kijken.

We continueren ook onze samenwerkingen met volgende onderzoeksprojecten die als voedingsbodem dienen voor het thema "Relatie mens-technologie":

- E.E.G. KISS, waarin onderzocht wordt welke data de kus kan opleveren (kunstenaarsduo Lancel/Maat i.s.m. Fourtress, TNO en Holst Centre)
- Qualified Self onderzoekt synchroniciteit d.m.v. een experimenteel Self Lab waarin oscillatie tussen het zelf en het gebrek aan zelf wordt geprojecteerd op testpersonen en publiek (i.s.m. Chris Salter (Research Chair Concordia University Montreal, director Hexagram, onafhankelijk kunstenaar)), TeZ (Italiaans interdisciplinair kunstenaar en onafhankelijk onderzoeker) en Luis Rodil Fernandez (onafhankelijk kunstenaar en programmeur) (in samenwerking met Philips Research en Holst Centre).
- WE ARE DATA ontwikkelt een reizende installatie die bezoekers confronteert met fysieke en emotionele data die zij onbewust over zichzelf afgeven i.s.m. Tijn Akkermans, Thomas Blom en Hester Swaving en Stichting Autres Directions, VPRO Medialab en andere partners.
- Tracks and Sleepers, waarin een diversiteit aan onderwerpen aan bod komen in de relatie tussen mensen met

een mentale handicap/beperking, de wetenschappelijke kennis over hun aandoening, hun eigen relatie met hun aandoening en de relatie met en houding van hun omgeving (Amble Skuze, <http://www.ambleskuse.net/info/>)

- Hermitage 3.0- Mediation Lab, waarin meditatie en meditatieve omgevingen als basis dienen voor een dieper inzicht in wie we zijn als mens en onze relatie met anderen en met onze omgeving. (Danielle Roberts, onafhankelijk kunstenaar, Breda) (in samenwerking met Sensiks uit Rosmalen en TNO).
- "Configurations" waarin de interactie tussen omgeving, geluid, mens en machine wordt onderzocht en geavanceerde robotica als platform dient voor een beter begrip van onze menselijke aard (Marco Donnarumma, kunstenaar en onderzoeker (PhD)) (in samenwerking met Ine Gevers).

Tot slot geven we ook blijvend ondersteuning aan volgende samenwerkingsverbanden:

Creative Lab Brainport

In 2017 zal Creative Lab Brainport verder tot ontplooiing komen dankzij het toenemend aantal studenten wat zijn weg zal vinden naar de aangeboden projecten. Baltan zal haar betrokkenheid garanderen door de inbreng van eigen personeel voor de begeleiding van projecten en voor het bewaken van de strategische visie.

Creative Ring

Belangrijkste doelen van de Creative Ring in 2017 zijn:

- lancering WEAR challenge waarin €2,5M (in tranches van €50k) via een open call in 9 steden verdeeld wordt aan 'Wearables' projecten op het snijvlak van technologische- en creatieve industrie.
- opzetten van een Masterclass eco-system building
- publicatie over het opzetten van creatieve ecosystemen
- operationele en strategische groei naar volwassenheid, inclusief aanhaken van extra hubs en vergroten van het lokale draagvlak per hub

Baltan zal waar mogelijk inhoudelijk aanhaken en eventueel betalend hand- en spandiensten leveren. Zo kan het een bijdrage leveren aan de publicatie, projecten indienen voor de WEAR challenge en (tegen betaling) de WEAR challenge lokaal mee organiseren.

Creative Community Collider

In de eerste helft van 2017 moet blijken of onze rol als aanjager voldoende is geweest om het project voorbij het kantelpunt te krijgen waarop het gedragen wordt door de nodige initiatiefnemers en ook breder waarde kan creëren voor Brabant dan enkel binnen de activiteiten van de

Creative Ring. Koen Snoeckx kan hierbij in zijn gereduceerde rol bij Baltan nog tijdelijk optreden als kwartiermaker. Baltan zal waar mogelijk ook inhoudelijk aanhaken en eventueel (al dan niet betalend) hand- en spandiensten leveren voor dit initiatief. Eea zal verder ingevuld worden zodra ook het formele commitment van de andere partners duidelijker wordt.

Trudo.lab

Naar aanleiding van de open call zijn tien creatieve teamleden geselecteerd die vorig jaar een aantal keren bijeengekomen zijn. Samen met directie en beleidsmakers van Trudo is gekeken naar nieuw te ontwikkelen projecten in de stad, zoals Vredeoord en Eikeburg. In het eerste deel van 2017 zullen de opgestarte trajecten verder worden uitgerold binnen Trudo. Ook wordt een internationale wedstrijd uitgezet voor nieuwe condo's (kleine urban livings met gedeelde faciliteiten) te ontwikkelen op Strijp S. Trudo.lab wordt ingeschakeld om hun visie hierop te ontwikkelen. Voornaamste doel van Trudo.lab is nieuwe ideeën ontwikkelen voor:

- Producten, bijvoorbeeld verhuur via internet;
- Nieuwe gebouwen, bijvoorbeeld boven de Skatehal op Strijp S;
- Gebiedsontwikkeling, zoals Eikenburg of Vredeoord;
- Nieuwe businessmodellen, zoals het "Trudo Revolving Fund" model;
- Tijdelijke invulling van bestaande gebouwen, zoals Veem gebouw.
- Communicatie, zoals interpretatie van Sint Trudo.

A City as Smart as its Citizens, ism.

Het Nieuwe Instituut.

Eindhoven wil een slimme samenleving worden. Een stad waar technologie helpt om ons als bewoners bij elkaar te brengen, om ons invloed te geven op onze omgeving, of om bewoners en stadsbestuur samen te laten werken. Om dit idee verder vorm te geven heeft het Nieuwe instituut een lezingenreeks opgestart. Olga Mink neemt zitting in de netwerkraad voor dit samenwerkingstraject geïnitieerd door het Nieuwe Instituut, waarbij verschillende interessegebieden rondom de slimme stad en haar inwoners de snel veranderende technologische ontwikkelingen onder de loep nemen zoals mobiliteit, alternatieve economieën en de platformsamenleving door middel van lezingen die plaats gaan vinden in de openbare bibliotheek. In de bijeenkomstenreeks *Een Stad zo Slim als haar Bewoners* bekijken we steeds een ander aspect van die slimme samenleving. De avonden vinden plaats in de Openbare Bibliotheek in Eindhoven en beginnen met een vooraanstaande (internationale) spreker. Daarna gaan we met publiek en speciale gasten in gesprek over wat dit verhaal voor Eindhoven (kan) betekenen.

De reeks wordt georganiseerd door de DATAstudio Eindhoven, een initiatief van de gemeente Eindhoven en Het Nieuwe Instituut dat onderzoekt hoe de slimme stad een slimme samenleving kan worden. Baltan zal als een van de samenwerkende partners onderzoeken hoe dit traject meer impact kan genereren op het beleid van de stad en haar inwoners en geeft input om de ingebrachte onderwerpen meer lokaal te embedden. De programmering voor het eerste half jaar in 2017 ziet er als volgt uit:

26 januari: Waarom weet mijn auto mijn verjaardag?
Spreker: Marcel Schouwenaar

Marcel Schouwenaar is oprichter van JustThings en één van de drijvende krachten achter Thingscon, de conferentie over een ethisch verantwoord internet-of-things. Op de laatste Dutch Design Week maakte hij de tentoonstelling *Waarom weet mijn koelkast mijn verjaardag?* over de ontwerp vragen in verband met een veilig en ethisch verantwoord internet-of-things.

23 februari: Je hebt wèl iets te verbergen
Spreker: Maurits Martijn.

Onderzoeksjournalist Maurits Martijn van De Correspondent schreef samen met Dimitri Tokmetzis het boek *Je hebt Wèl iets Te Verbergen*, waarin ze laten zien dat privacy het meest bedreigde mensenrecht van onze tijd is.

23 maart: Instrumenten voor nieuwe stedelijke democratie
Uitgenodigde spreker: Francesca Bria, CTO van Barcelona, projectleider van D-Cent.

20 april: Coöperatieve platforms in de stad
Uitgenodigde spreker: Michel Bauwens, oprichter van de Peer2peer foundation.
http://wiki.p2pfoundation.net/Michel_Bauwens

25 mei: De smart city als commons.
Spreker: Dietmar Ofenhuber (bevestigd)

2018

In 2018 bestaat Baltan 10 jaar. Op een nog te kiezen strategisch moment plannen we een partnerevent waarbij we over de gehele breedte onderwerpen en partners aan bod laten komen. Naast een aantal nieuw te ontwikkelen projecten die we hieronder kort aanstippen, zullen we ook een aantal projecten verder ontwikkelen die zijn ingezet in 2017. Een belangrijk project dat van start gaat is Robot Love in samenwerking met Ine Gevers. Om onnodige herhaling te vermijden beschrijven we hieronder hoofdzakelijk de belangrijkste nieuwe projecten en gaan slechts kort in op projecten die reeds in 2017 lopen en verdergezet worden.

Nieuwe projecten voor 2018

a. **Baltan 10-jarig bestaan partnerevent: Futurist Diner.**

Een nieuw te ontwikkelen concept om het 10-jarige bestaan van Baltan feestelijk in te luiden met onze belangrijkste partners en het publiek. Het is een event gebaseerd op het boek uit de jaren 30 'Cuchina Futurista' waarbij bestaande conventies over onze huidige samenleving onder de loep worden genomen op basis van het manifest van de Italiaanse futuristen. Hierbij worden de gasten onderworpen aan een onconventionele poëtische en sensorische ervaring van geur, smaak, tast, geluid, beeld, kleur, verbeelding en andere stimuli om de creatieve geest te openen. Het project is volop in ontwikkeling en zal plaatsvinden in samenwerking met Mediamatic en o.a. het kunstenaarscollectief Cateringa, gespecialiseerd in controversiële art & food concepts. <http://cateringa.nl/>

b. **ROBOT LOVE. Een project voor het thema 'relatie mens-technologie' ism curator Ine Gevers.**

Baltan zet een samenwerking op met Ine Gevers, directeur van Stichting Niet Normaal, bekend van haar grote publieke manifestaties zoals Hacking Habitat in de gevangenis in Utrecht, en de rol van technologisering op het artistieke, politieke en maatschappelijke veld.

ROBOT LOVE verleidt het publiek met een actueel onderwerp. Robotisering en automatisering gaan ons leven drastisch veranderen. ROBOT LOVE speelt met de vraag: zijn we meester of worden we slaaf? Gaan we liefde en aandacht uitbesteden aan robots? Of spoort artificiële intelligentie ons aan om bij onszelf te rade te gaan: *are we human?* Wordt aandacht schaars of bieden digitalisering/

robotisering juist ruimte voor liefde en generositeit? Beloofd de toekomst verschraving of overvloed? In 2018 zullen Baltan en Stichting *Niet Normaal* een aantal projecten ontwikkelen waarin de rol van technologie, artificiële intelligentie, en het algoritme binnen het artistieke domein wordt uitgedaagd. Een aantal kunstenaars zullen rondom het ideeën oprekken rondom het algoritme en artistieke expressie, in de vorm van installaties en workshops. Gesprekken hiervoor zijn gaande met de volgende kunstenaars:

- **Klara Ravat**, Odor sense smell data research. Dit is een onderzoek hoe je geur kunstmatig na kan bootsen. Een interessante ontwikkeling voor toekomstige robotica en een meer intieme relatie tussen technologie en mens.
- **Arthur Elsenaar** (PhD) is onderzoeker en kunstenaar en leraar op KABK, Art-Science in Den Haag. Elsenaar ontwikkelde Perfect Paul, een performance waarin de vraag centraal staat over wie beter in staat is tot (menselijke) expressie, de mens of de machine?
- **Marco Dunnorama**: Onderzoek naar protheses: "Would you live with an autonomous prosthesis?" Using speculative methods and critical conversations, we discuss the ethics of AI in relation to future intelligent machines that do not only live with us, but on and within us. We imagine, and speculatively inhabit, plausible future scenarios where body prosthesis are widespread and autonomous. We inhabit this scenarios so as to force ourselves to formulate questions around hybrid genders, synthetic emotions, technological incorporation, species hate.
- **Haytham Nawar**, tekenaar en interactie ontwerper, actief op gebied van AI onderzoek, assistent professor Graphic Design aan de Amerikaanse Universiteit in Cairo. Hij organiseert Cairotronica, een festival voor elektronische kunst in Egypte. Nawar onderzoekt het spanningsveld tussen "embodied knowledge" en AI. Gesprekken zijn gaande om zijn onderzoek gepaard te laten gaan met Robot Love.
- **Psychic Chat Bots**, artistiek onderzoek voorstel door Erwin Thomasse. Grote bedrijven als Facebook richten hun pijlen voor de toekomst op het ontwikkelen van chatbots. Een verrassende ontwikkeling want voor een leek is een chatbot op het eerste gezicht vaak niet meer dan een onhandige poging van een bedrijf om online met een klant te kunnen communiceren. De Brabantse kunstenaar Erwin Thomasse onderzoekt vorm, toepassingsmogelijkheden en inhoud van deze servicegerichte technologie en gaat op zoek naar een alternatieve vorm van klantgerichte communicatie in chatbot vorm.

Speculatief en artistiek onderzoek wordt gekoppeld aan pseudowetenschappelijke ideeën en geloofsovertuigingen. De thematiek van Erwin Thomasse draait vaak om hedendaagse popcultuur en de gebruiker ervan, waarin hij gebruikt maakt van absurditeit om deze tegenstellingen in een ander daglicht te zetten. Hiermee bevraagt hij de rol van technologie en wil hij deze onderliggende systemen (be)grijpbaar maken. De maatschappelijke urgentie van dit onderzoek ligt in het gebruik van software, algoritmes en de rol en perceptie van gebruikers. Thomasse zal onderzoek verrichten naar het fenomeen chatbot en de hyper-commerciële - vaak malafide - wereld van online toekomstvoorspelling en waarzeggerij door deze twee werelden aan elkaar te verbinden. Bij Baltan zien we dat computer learning en artificiële intelligentie steeds hoger op de agenda komen te staan bij de partners in ons netwerk. Daarop spelen we in met niet-conventionele toepassingen van software technologie waarbij het gebruik van algoritmes meestal onopgemerkt blijft door gebruikers. Daarmee nemen we onze partners mee op een reis naar onvermoede positieve en negatieve mogelijkheden van chatbots.

c. TACTICS

Tactics, is een traject dat past binnen Economia, en zal in samenwerking met MOTA (Ljubljana, Slovenië) plaatsvinden. Deze samenwerking raakt ook aan bestaande Baltan thema's als "days of learning" en sociale innovatie. Het komende jaar wordt dit onderzoek gestart om te kijken hoe dit project in 2018 meer vorm kan krijgen voor het publiek, en welke extra financiële middelen we hiervoor willen aanwenden.

TACTICS - Tools for Active Citizens for Transforming & Informing Civil Societies is een project in samenwerking met het Museum of Transitory Art in Ljubljana, om nieuwe manieren van burgerschap te activeren in onze veranderende samenleving als gevolg van het klimaat, de politieke en technologische veranderingen.

Het doel is om samen met lokale gemeenschappen en met verschillende labs methoden en instrumenten te ontwikkelen voor burgerlijke ongehoorzaamheid en alternatieve economieën. De nadruk ligt op Europese partners in zogeheten grensgebieden, waar de bovenliggende belangen van het bedrijfsleven, klimaatveranderingen of veranderingen door intensieve migratie alledaagse werkelijkheid zijn. Als resultaat ontwikkelen we open source prototypes, tutorials en instructies voor een samenleving vrij van zakelijke belangen of totalitaire regimes. Idealiter activeren we tijdens het project verschillende gemeenschappen om instrumenten uit te voeren en actief uit te zetten zowel binnen als buiten Europa.

Voor Baltan past dit onderzoek bij haar ambitie om lokale communities op te bouwen en actief te betrekken, door het aan elkaar koppelen van creativiteit, activisme en burgerlijke (on)gehoorzaamheid.

d. Sustainable living.

Een onderzoek waarin het begrip van onze 21ste -eeuwse levensstijl bevraagd wordt en waarin we een geïntegreerde, interdisciplinaire benadering ontvouwen over de relatie tussen menselijk gedrag, sociale praktijken, technologische systemen en duurzaamheid. Het project richt zich op de vraag hoe je een goede conceptuele basis maakt voor het begrijpen en beïnvloeden van veranderingsprocessen gericht op duurzaam leven: Hoe maken we relevante verbindingen door het synthetiseren van onderzoek op gedrag, praktijk, lifestyle en sociale veranderingen en hoe maken we die syntheses toegankelijk voor beleidsmakers? Het onderzoekstraject is er ook op gericht om manieren te vinden om actief deel te nemen aan initiatieven die gericht zijn op het beoordelen van duurzaamheidsvraagstukken op gemeenschappelijk, organisatie en persoonlijk niveau waarbij artistiek onderzoek bijdraagt aan de overdracht van kennis en ervaring tussen de academische en niet-academische gemeenschap. Dit thema is een Seed en wordt in eerste instantie vanuit Baltan geïnitieerd in samenwerking met de community in Brabant. We willen dit onderzoek combineren met nieuwe artistieke benaderingen over duurzame strategieën en eventueel kijken hoe we de samenwerking met Trudo.lab kunnen versterken. Het thema staat tevens hoog op de agenda van de EU.

e. Mapping Topology:

Als onderdeel van Sustainable living traject ontwikkelen we een Seed genaamd "Mapping Topology" een workshop door Atelier NL, de studio van duo Lonny van Ryswyck en Nadine Sterk. Atelier NL is gespecialiseerd in het transformeren van alledaagse omgevingen door perspectiefverschuiving. Het doel van de workshop Mapping Typology is de lokale rijkdom zichtbaar te maken. Deelnemers worden uitgedaagd sociale en culturele patronen te herkennen door het verzamelen van alledaagse voorwerpen, verdwaalde objecten en materialen van de omgeving. De specifieke kwaliteiten, hoeveelheden en verdeling van gevonden elementen tonen ons hoe wij onze wereld op nieuwe manieren in kaart kunnen brengen.

Mapping Topology combineert kennis over grondstoffen en materialen met filosofische vraagstukken over de stad en de mens in haar omgeving. Wie nader naar zijn omgeving kijkt ontdekt een verborgen wereld van onverwachte

patronen en bijzondere verhalen. Op deze manier wordt Eindhoven in kaart gebracht door middel van data visualisaties waarin een helder verband tussen ruwe materialen en de herkomst ervan zichtbaar wordt. Voor Batan is dit project een manier om te experimenteren met nieuwe toepassingen over datavisualisatie en de lokale omgeving te betrekken in artistiek onderzoek.

f. Publicatie Chapter: Elaborating on Labs. Reflections on the blurring boundaries between arts, science, technology and society.

Op uitnodiging van Suzy O'Hara (UK) en Victoria Bradbury (US) zal Olga Mink een hoofdstuk publiceren voor de internationale publicatie Art Hack Practice. Centraal in dit hoofdstuk staat de experimentele open innovatiestrategie die Baltan toepast binnen haar organisatie. En met name de manier hoe culturele labs een rol spelen om innovatie te bevorderen door als aanjager te fungeren in verschillende cross sectorale domeinen. Hieronder een beschrijving over de Arts Hack Practice publicatie (Engels).

Maker culture has exploded in recent years, with networks of fabrication labs and maker spaces popping up in cities across the world. Some of these ventures are collectively run with an anarchistic spirit, some are housed within universities or schools and some reflect commercial models. As this array of cooperative sites are developed, artists and curators are increasingly using them as key points of contact for collaboration and dissemination of new work and as resources for space and equipment in order to plan, research and fabricate projects.

Art hacking and other co-creation events have been devised and delivered in these spaces to bring communities together around a common theme or challenge. These may be research-driven, competitive, commercial, or pedagogical; they are often hosted by venues with different priorities to those of the organizers and they cater to participants with varied goals. While the language for art hacking emerges from the tech sector and silicon-valley-style competitive hackathons, the format is interpreted differently within the arts; this is because of the vernacular of collaborative and participatory strategies that artists have historically instrumented.

This study presents international practitioners and case study projects from the field of collaborative and co-creation artistic practice. Among these studies of practical works are essays by writers who consider precedents for art hacking events from within art history. By introducing diverse perspectives emerging within a fluid and dynamic arts ecology, this study examines the inherent value systems, shifting roles, and developing working practices and protocols within

spaces of alternative, collaborative co-production. By presenting these modes that are associated with commercial innovation and 21st Century technology as they emerged from contemporary and new media art histories, this study situates collaborative co-creation practice as the progeny of art movements such as Situationist International, Dada, Fluxus, Software Art and net.art.

Rather than viewing artists working within maker culture as existing on the fringe of serious art and design practice, this study situates them at the center under ten key themes and through twenty invited authors. From these essays, contemporary strategies emerge that creative practitioners are engaging to create and disseminate innovative work through maker spaces, fab labs, and co-creation events.

Key Features and Benefits

- *The first book-length study that presents creative practice occurring in maker spaces, fab labs, and cultural institutions while examining art historical precedents for maker strategies.*
- *Refocuses attention from maker spaces and labs as sites for commercial ventures and startups to the use of these spaces by artists and curators to create and disseminate projects.*
- *Explores art historical contexts for maker culture and hackathons by reviewing the value that experimental practice brings to the commercial digital sector.*
- *Makes a timely and significant contribution to the conversation on the explosion of maker culture in parallel to the increasing scarcity of financial and material resources for creative arts practitioners and institutions.*
- *Evaluates crossovers and synergies between various artistic and commercial digital sector collaborators.*

Continuering van projecten uit 2017

a. Een aantal projecten uit het thema 'relatie mens-technologie' zullen verder ontwikkeld en vorm krijgen. Projecten zoals EEG kiss en Other Self zullen in een matuur stadium gekomen zijn en op internationale festivals worden getoond. Hieronder een aantal projecten die verdere aandacht zullen krijgen:

- Jamie Del Val, Metabody.
- Maat & Lancel, EEG kiss.
- Tez, Luis Fernando and Chris Salter, Other Self
- Sensiks en Maya Cabine

b. Sociale Innovatie: Naar aanleiding van de afgelopen vier edities van Age of Wonderland en het 100 Days of Learning traject willen we het traject rondom sociale innovatie door

ontwikkelen naar een Agency of Change, waarin het actief delen van open source kennis centraal staat door als bemiddelaar en als platform wereldwijd te fungeren. We denken hierbij aan publicaties in de vorm van korte fragmenten, tutorials, manifesten, video, of tekst met bestaande platforms als Vimeo of Instagram.

De resultaten van de editie in 2017 zullen het verdere verloop hiervan concreet gaan vormgeven. Momenteel zijn we in gesprek met Stichting Doen en een aantal Arabische platformen om dit idee verder te ontwikkelen en het wereldwijde netwerk uit te breiden. Ook de Creative Tracks conferentie in Shenzhen in China (eind 2017) zal een belangrijk momentum zijn om dit project verder door te ontwikkelen in 2018.

c. Terugkerende fenomenen, ook in 2018, zijn de volgende events:

- i. Expertmeetings
- ii. Workshops
- iii. Educatieve trajecten
- iv. MEET:IMPACT bijeenkomsten
- v. Bliksem en Donderdag
(indien positief geëvalueerd eind 2017)

d. Naast bovengenoemde projecten zullen we ook mede vervolgd geven aan onze samenwerkingen die in 2017 zijn ingezet, zoals:

- i. Creative Lab Brainport
- ii. Creative Ring
- iii. Creative Community Collider
- iv. Trudo.lab

9. Meerjarenplan 2017-2018

Onze manier van werken maakt het ons mogelijk om snel in te spelen op de veranderende context. Die flexibiliteit en wendbaarheid zijn in ons DNA verankerd. Doordat onze programma's continu in evolutie zijn, kan de specifieke planning en inhoud snel veranderen. Bijvoorbeeld in functie van nieuwe inhoud dankzij het toetreden van een belangrijke nieuwe partner. Of de opportuniteit voor grotere zichtbaarheid en impact door aan te haken bij een relevant evenement. Waar de planningshorizon voor andere culturele instellingen vaak redelijk hard bepaald is bij voorstellingen of tentoonstellingen op een of meerdere jaren vooruit, is het voor Baltan kenmerkend dat de planning maximaal voor het komende jaar vast ligt.

Wel hebben we een ambitieniveau wat we willen halen en duidelijke kaders waarbinnen we onze planning stelselmatig verfijnen. Het gaat ons bij onze planning namelijk in eerste instantie om onze doelen (i.e. nieuwe inzichten en impact) te bereiken. Wij zijn gericht op impact. Hoe we die kunnen bereiken, hangt af van de mogelijkheden die zich op dat moment voordoen. De weg naar het bereiken van onze doelen bepalen we tijdens de reis. Met deze wetenschap in het achterhoofd presenteren we in onderstaand schema in detail de plannen voor 2017 en in iets grovere opzet de projecten voor 2018.

Voor 2017-2018 hebben we de volgende projecten op stapel staan:

Baltan programma planning 2017 (zie p.21 voor details)

LEGENDE

Voor de eenvoud zijn projecten ingedeeld op het hoofdthema waar ze aan raken. In werkelijkheid raken verscheidene projecten aan meerdere thema's.

Sociale innovatie
Relatie mens-technologie
Economie
Seed topics

In witte tekst: Projecten met langere looptijd staan in het kwartaal waarin ze aanvangen. Ze worden in veel gevallen mede gedragen door de inspanningen van onze artistieke en private partners. Veelal 'draaien' ze op de achtergrond en manifesteren ze zich tijdens expert meetings, workshops etc.

In zwarte tekst: milestones/events etc. waarin een of meerdere projecten zichtbaar worden voor partners en/of een breder publiek. Dit zijn met andere woorden de meest zichtbare activiteiten/uitingen van Baltan, vaak grotendeels geënt op (de inhoud uit) projecten in zwarte tekst.

Vet / **vet** is 100% zeker Regular / **regular** is afhankelijk van verdere inzichten en financiering

2017

	Q1 (jan - mrt) 2017	Q2 (apr-juni) 2017	Q3 (jul-sep) 2017	Q4 (oct-dec) 2017
Research (unknown results)			Project(en) in subthema "Responsible leadership" Project(en) in subthema "Responsible Digitalisering en Homo Deus" Project(en) in subthema "Economy of happiness"	
	Marco Donnarumma - Configurations Danielle Roberts - Meditation Lab Amble en Lisa-Maria - Tracks and Sleepers Chris, TeZ, Luis - Qualified Self Karen en Hermen - EEG Kiss / shared senses We Are Data Mirror Room 24 mrt - 1 apr. Expertmeeting 1 (tijdens STRP) 100 days of learning	Brainstorm VR theme - exploration	Brainstorm Machines/ Robots/ AI theme - exploration	Expertmeeting 2
	Expert meetings: conclusies na eerste 15 en 30 days of learning Febr: Spooky Radio workshop (day of learning?)	Expert meetings: conclusies na 45 en 60 days of learning	Expert meetings: conclusies na 75 en 90 days of learning	Research publicatie: 100 days of learning
Development (known results)	MONIAC. Daniel de Bruin Collaboration MONIAC - DAE Karma Money ism Mark van der Net Avans CMD: Real Reality minor (Q1 + Q2) Experience Maya Cabin (Branly/ David/ Sensiks) Feasibility study Maya cabin: experimentation week 24 mrt - 1 apr. Other Self installatie op STRP Day of learning: Branly en/of David - Sensiks (als onderdeel van de experimentation week)	28 - 30 apr. Masterclass gaming the system + Renewable Futures Conference + Economica festival 3D EEG Kiss	HKU educatie traject. Sept - dec. Educatietraject met Design Cube (Kerkrade)	Development projecten volgend op researchfocus (# en topics tbd) Lancering Maya Cabin tijdens World Design Expo
		Day of learning: eco-system in a bottle Days of learning: # en topics tbd	Days of learning: # en topics tbd	De "ultieme days of learning" - incl. ambassade - tijdens World Design Expo
Quick Wins (=Development "light")	Jan. 20: Workshop Circular Economy Residency. Building fictional worlds Feb.: Workshop building Fictional world @ Design Cube (Both HTB + Economica) Workshop Mirror Room / Face Reader 24 mrt - 1 apr. Workshop Other Self during STRP Day of learning: TMC - Baltan (als onderdeel van strategiedagen) A city as smart as its citizens, lezingreeks	Expo oplevering Avans A city as smart as its citizens, lezingreeks DeVall. Metabody	Publicatie RF conference: Proceedings Workshop Marco (Combi met Ine Gevers - Robot Love?)	Workshop/ presentatie 1 uit research lijn Workshop/presentatie 2 uit research lijn Presentatie HKU Oplevering Demo en workshop Sensiks platform op World Design Expo 9-11 December B-Creative conference Shenzhen, China
Corporate	Lancering nieuwe website	MEET:IMPACT event tijdens Economica Prijstitreiking Canadees docu festival (Untourage)		MEET:IMPACT event tijdens World Design Expo Untourage sessies tijdens DDW op Sectie C

Baltan programma planning 2018 (zie p. 27 voor details)

Eerste jaarhelft

2 expert meetings
2 workshops
Educatieve trajecten Avans, Fontys, DAE
MEET:IMPACT partnerevent
Event Baltan 10-jarig bestaan
(Futurist Diner ism Mediamatic)
Tactics kickoff (exacte uiting tbd: lezing, workshop...)

Tweede jaarhelft

2 expert meetings
2 workshops
Educatieve trajecten Fontys, DAE
MEET:IMPACT partnerevent
Robot Love (ism Ine Gevers)
Sustainable living en mapping topology (Seed)
Publicatie "Elaborating on labs"

Continue of timing tbd

Vervolg van R&D projecten uit 2017
Bliksem en donderdag
Projecten uit CreativeLab Brainport
Expo's naar aanleiding van educatieve trajecten en andere projecten zoals vervolg op Age of Wonderland

10. Organisatie

Baltan Laboratories is gevestigd in het oude NatLab en ziet zich ook als erfgenaam van het oude gedachtengoed. Maar Baltan zet dat voort in een 21e eeuwse setting, net zoals het gebied zelf is opengegoid, volgestroomd met creatieve bedrijvigheid en toegankelijk voor het publiek. We verbinden technologie van nu met kunst, design en wetenschap. En we doen dat op de manier van nu, met een kleine wendbare organisatie.

De kernorganisatie van Baltan bestaat uit zes mensen waarvan vier in loondienst werkzaam zijn en twee als freelancers betrokken zijn bij de organisatie. Baltan Laboratories heeft een Directeur en een zakelijk adviseur. De artistieke achtergrond van de één en de technologische ervaring van de ander versterken elkaar. Het kernteam bestaat verder uit vier teamleden met een artistieke opleiding en ervaring in projectmatig werken. Onder zich verdelen Directie en teamleden het eigenaarschap van de projecten en de verantwoordelijkheid over de operationele randvoorwaarden zoals communicatie, financiën etc. We bieden permanent twee stageplekken en werken daarnaast met een pool van twintigtal vrijwilligers tijdens publieke evenementen. Tot slot werken we met een kring van VIF's: Very Important Freelancers die we inhuren voor werkzaamheden rondom productie, communicatie en vormgeving gedurende het hele jaar.

Het bestuur van Baltan bestaat uit een mix van sleutelfiguren die verbonden zijn aan organisaties gehuisvest in Eindhoven en zodoende een groot netwerk met zich meebrengen. Het Baltan-bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van musea, educatie, industrie en bedrijfsleven. (Interim) voorzitter is Herman Schoo, senior onderzoeker Holst Centre. Overige bestuursleden bestaan uit Annie Fletcher, Chief Curator Van Abbemuseum en Eefje Op den Buysch, coördinator aan Fontys Academy for Creative Industries. In de nabije toekomst zullen we het Bestuur nog verder uitbreiden met een of meerdere leden met een financieel/ondernemersprofiel en bij voorkeur niet uit het Eindhovense netwerk. Gesprekken met twee kandidaten zijn reeds gepland in januari. Een kandidaat staat aan het hoofd van een landelijke culturele organisatie en heeft naast inhoudelijke sterkte ook uitgebreide ervaring in het landelijke subsidielandschap. De andere kandidaat combineert een breed netwerk en financiële visie met werkervaring bij organisaties zoals het World Economic Forum.

Strategische adviseur

Om de internationale ontwikkelingen en de verbindende rol tussen de creatieve en industriële sector verder vorm te geven werkt Baltan met strategisch gekozen adviseurs die bij voorkeur internationaal actief zijn. Deze adviseurs selecteren we vanwege hun affiniteit met de doelstellingen en ambitie van Baltan. Om voeling te houden met internationale ontwikkelingen op het snijvlak van kunst en wetenschap is voor de komende twee jaar Ariane Koek uit Londen aangehouden. Zij voorziet ons op gezette tijden van feedback en deelt actief haar netwerk als onafhankelijk adviseur. Meetings vinden gemiddeld vier keer per jaar plaats via Skype of tijdens een bezoek in Nederland of Londen. Ariane Koek is naast de oprichter van het vermaarde internationale kunstenprogramma bij CERN in Geneve, werkzaam als beleidsadviseur voor de Europese Commissie afdeling ICT en actief als directeur voor het internationale kunst en wetenschapsfestival Festival.

11. Communicatie

Baltan stelt niet zichzelf als organisatie voorop, maar het realiseren van gezamenlijke doelen. Dit geldt ook voor de communicatie die Baltan nastreeft. Onze samenwerkingspartners getuigen meermaals dat ze dit als een belangrijke reden zien waarom ze Baltan verkiezen boven andere organisaties die hun eigen naam en merk meer op de voorgrond zetten. We zien deze bescheidenheid dan ook als een kracht die we willen behouden.

Tegelijkertijd is dit voor ons ook een risico. Bescheidenheid kan in de hand werken dat je te weinig bekend raakt bij potentiële nieuwe partners. Tevens kan het voor een onvolledig beeld zorgen van je kracht en omvang bij belangrijke stakeholders. Vandaar ook dat we nog in het eerste kwartaal van 2017 een slag zullen maken op onze externe communicatie en positionering. Deze moet onze ambities duidelijker neerzetten. Tevens zullen we vanaf dan meer nadruk leggen op onze successen en niet alleen op de lopende processen.

Baltan richt zich met name op echte conversaties, waarbij tweerichtingscommunicatie voorop staat. De communicatiemiddelen van Baltan zijn hierop ingericht. Een groot deel van de communicatie verloopt via de projecten zelf en is gericht op deelnemers en samenwerkingspartners. We zetten daarnaast steeds meer in op het bereiken van een geïnteresseerd publiek via lezingen, workshops en presentaties op andere plekken en binnen andere evenementen en initiatieven die raakvlakken hebben met ons werk, zowel binnen kunst, design als wetenschap en techniek.

Publicaties en bijeenkomsten (zoals expert meetings) zijn onderdeel van de (artistieke) programmering van Baltan en functioneren als communicatiemiddelen 'pur sang' en zijn tegelijkertijd deel van de kernactiviteiten van Baltan. Ze dragen sterk bij aan de communicatiedoelstellingen van Baltan, en zijn als zodanig onmisbaar voor de organisatie.

Baltan bedient een groot aantal doelgroepen op zeer verschillende terreinen:

- ▶ Creatieven (kunstenaars, designers, onderzoekers, makers)
- ▶ Kennisinstituten (docenten, onderzoekers en studenten)
- ▶ Partners (cultureel, bedrijfsleven, wetenschap)
- ▶ (Algemeen) publiek
- ▶ Pers binnen de vakgebieden: technisch, kunst, wetenschap, live science en media art
- ▶ Subsidiënten/overheden.

Momenteel is Baltan haar externe positionering en communicatie aan het hervormen om het beter te laten aansluiten op de inhoudelijke en strategische keuzes. De Baltan website krijgt een grote make-over. En we maken een PR-plan gericht is op een grotere zichtbaarheid op lokaal en nationaal niveau.

De communicatie vindt plaats op drie niveaus:

- ▶ Corporate: Wat is Baltan? Waar staat het voor? Wat wil Baltan bereiken? In welke constellatie van partners en samenwerkingen gebeurt dit?
- ▶ Thematisch: Welke thematische lijnen zijn uitgezet? Waar staan die voor? Welke projecten en samenwerkingen horen erbij? Wat is de voortgang?
- ▶ Per project: Communicatie per project, op basis van doel, doelgroep en inhoud.

Bij alle communicatie wordt gekeken naar de content van de communicatie: inspiratie, informatie en expertise en de doelgroepen die bereikt moeten worden. Baltan is de eerste zender van de boodschap (content), maar niet de eigenaar.

De communicatiedoelen van Baltan en de samenwerkende partijen zijn:

Delen van kennis en inspiratie; (positieve) perceptie rondom projecten en ideeën op het snijvlak van kunst, design, technologie en wetenschap doen toenemen bij de ambassadeurs en de groepen die zij beïnvloeden;

Met partners samenwerken in communicatie om de doelgroepen te bereiken;

Het communiceren van de projecten en de inhoud ervan, bij de doelgroepen en ambassadeurs;

Het creëren van een olievlek in communicatie, waarbij het delen van expertise, inspiratie en informatie voorop staat.

Per project, thematische lijn en corporate communicatie wordt een specifiek tactisch communicatieplan gemaakt waarin de doelen, content, middelen, timing en budget worden opgenomen.

12. Financiering

Inleidende opmerking: gevolgen van uitkomst eerdere subsidierondes

In 2016 diende Baltan haar eerdere vierjarenplan reeds in bij Stimuleringsfonds Creative Industrie (meerjarige programma's) de provincie Noord-Brabant (Paragraaf 1) en bij Stichting Cultuur Eindhoven. Ondanks de overwegend positieve tot heel positieve juryrapporten, is aan het eind van deze drie subsidierondes het voorlopige resultaat dat we enkel door Stichting Cultuur Eindhoven zijn gehonoreerd. In het totaalbeeld betekent dit dat we voor 2 in plaats van 4 jaar publieke financiering hebben en €223.000 op jaarbasis in plaats van de €500.000 die nodig was om onze plannen volledig uit te voeren.

We zijn erg dankbaar voor de steun en het vertrouwen vanuit de Stichting Cultuur Eindhoven. Deze garandeert ons voortbestaan. Op lange termijn gaan we ervanuit dat we met hernieuwde kracht en een aangescherpte visie alsnog ons oorspronkelijk ambitieniveau kunnen waarmaken. Op korte termijn zijn we gedwongen onze interne organisatie en financiële strategie te herzien.

Om op korte termijn de nodige besparingen te kunnen realiseren, is besloten om niet langer met een directeurs-duo te werken, aangezien dit financieel niet realistisch was. Koen Snoeckx (tot eind 2016 directeur) treedt met onmiddellijke ingang af uit zijn rol en Olga Mink (van 2014-2016 artistiek directeur) neemt haar oorspronkelijke rol als directeur weer op. Koen blijft op deeltijdse basis als zakelijk en strategisch adviseur verbonden en op die manier blijft zijn expertise verankerd in de organisatie.

In lijn met deze beslissing, voorzien we een versneld commitment van onze samenwerkingspartners in Creative Community Collider en Creative Ring. Waar Baltan in haar oorspronkelijke visie een substantiële bijdrage voorzag (in-kind uren van Koen als kartrekker en een bijdrage in cash voor opstartkosten), zetten we nu in op een versneld commitment van de andere betrokken stakeholders om de nodige resources vrij te maken om het momentum in deze samenwerkingsverbanden te behouden. De informele gesprekken hierover zijn erg positief en in de eerste maanden van 2017 moeten deze zich vertalen in formele commitments.

Bovenop deze substantiële ingrepen, past ook in onze nieuwe visie (en financiële realiteit) dat we voor bepaalde taken minder beroep zullen doen op freelancers en meer in eigen handen nemen. Dit geldt voor taken zoals inhoud, productie

en communicatie en voor de ondersteuning bij het binnenhalen van niet-publieke inkomsten.

Met de combinatie van deze beslissingen – en mits honoreren van deze aanvraag – kan de operationele kracht van Baltan verder zo goed als onaangetast blijven en moeten we geen andere werknemers laten afvloeien. We zijn ervan overtuigd dat het behoud van onze inhoudelijke kracht en unieke visie dé goede strategie is om binnen twee jaar opnieuw aan de grote poort te kloppen van landelijke en regionale meerjarige financiering en op dat moment ook weer een versnelling hoger te kunnen schakelen in het aantrekken van andere financiering en op andere aspecten van ons samenwerkingsmodel. Zonder inhoud namelijk ook geen partners...

In tussentijd proberen we vanzelfsprekend zoveel mogelijk aspecten van onze financieringsmix wel degelijk te behouden en in gang te zetten.

Cultureel ondernemerschap

We hebben een eigen visie op cultureel ondernemerschap. Onze doelstelling is om voor ons gedachtengoed en onze projecten zoveel mogelijk draagvlak te creëren ook buiten de culturele sector en op die manier onze groei en impact te kunnen realiseren dankzij coproducties en partnerships. Baltan ziet zichzelf dan ook verder ontwikkelen naar een publiek-privaat gefinancierde organisatie.

We benutten subsidie om onze activiteiten en experimenten te concipiëren, op te starten en te laten groeien. Met name onze Seeds en onderzoeksprojecten zijn vaak in dermate vroeg (of voor niet-culturele partijen abstract) stadium dat er uit eigen middelen in geïnvesteerd moet worden. Met deze experimenten en werkwijze richten we ons in eerste instantie niet op een groot publiek, maar op onze partners. We maken gerichte impact, door presentaties in het land, zowel binnen de creatieve industrie als in de hightech-sector, en door deelname aan of het opzetten van festivals. Het verspreiden van een boodschap is daarbij voor ons primair. Het verwerven van publieksinkomsten slechts een secundaire doelstelling. We zien dat ons gedachtengoed en manier van werken steeds meer de belangstelling wekt van private partijen.

In 2016 maakten we reeds een aanzet in ons aanbod naar private partijen. Onder de noemer MEET:IMPACT lanceerden we een platform ter ondersteuning van ons diverse netwerk en onze private acquisitie. In 2017 zullen we dit aanbod verder op punt stellen en beginnen uitrollen. Met name onze development projecten en quick wins geven aanleiding tot de concrete en zichtbare output en deliverables waar private partners naar op zoek zijn. Deze zullen

we dan ook in toenemende mate zichtbaar maken en gebruiken voor het veiligstellen van onze financieringsmix.

Volgens de laatste stand van onze begroting, halen we in 2016 38% van ons budget uit eigen inkomsten (partnerships, private fondsen, EU, diverse inkomsten), 23% uit culturele fondsen en 39% uit onze gemeentelijke subsidie. Voor de komende jaren willen we dit niveau veiligstellen en onze positionering en strategieën aanscherpen om vanaf 2019 substantieel door te groeien.